

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nebezpečné pronásledování – trestněprávní a kriminologická hlediska

Plzeň 2012

Nicole Bílková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nebezpečné pronásledování – trestněprávní a kriminologická hlediska

Studijní program: Právo a právní věda

Obor: Právo

Vedoucí práce: Mgr. Petr Škvain, Katedra trestního práva

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Nebezpečné pronásledování – trestněprávní a kriminologická hlediska“ zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro tuto práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

PODĚKOVÁNÍ

Dovoluji si tímto poděkovat vedoucímu diplomové práce, Mgr. Petru Škvainovi, za jeho odborná stanoviska, vedení a poskytnuté konzultace.

Mimo jiné, bych touto cestou ráda poděkovala svým rodičům a příteli, kterým vděčím za podporu, pomoc a rodinné zázemí.

Obsah

1 Úvod a vymezení pojmu.....	8
1.1 Úvod.....	8
1.2 Vymezení pojmu.....	9
1.3 Historický exkurz.....	11
1.4 Mýty o pronásledování	14
1.4.1 Pronásledování je nemoc.....	14
1.4.2 Pronásledování je erotickým poblouzněním	15
1.4.3 Pronásledovatel je neznámou osobou	16
1.4.4 Konfrontace pachatele s obětí je řešením.....	17
1.4.5 Úspěch je zaručen zákazem kontaktu	17
2 Trestněprávní analýza platné právní úpravy a její vývoj.....	19
2.1 Vývoj právní úpravy stalkingu v České republice.....	19
2.2 Nebezpečné pronásledování v systematice trestního zákoníku.....	21
2.3 Skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování.....	23
2.3.1 Výhrůzka ublížením na zdraví nebo jinou újmu	24
2.3.2 Vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování.....	25
2.3.3 Vytrvalé kontaktování elektronickými prostředky, písemně či jinak	26
2.3.4 Omezování v obvyklém způsobu života	26
2.3.5 Zneužití osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu	27
2.3.6 Kvalifikovaná skutková podstata	28
2.4 Podmínky trestnosti jednání	28
2.5 Přístupy k řešení stalkingu.....	30
2.5.1 Řešení v praxi.....	31
2.5.2 Trestněprávní intervence a její účinnost	33
2.5.3 Účinnost ochranných opatření.....	33
2.5.4 Účinnost zásahů policie.....	34
2.6 Související předpisy.....	35
3 Nebezpečné pronásledování a kriminologické poznatky.....	40
3.1 Okolnosti vzniku.....	40
3.2 Příčiny pronásledování	42
3.2.1 Teorie vazby.....	43

3.2.2	Teorie psychoanalytická.....	43
3.2.3	Teorie psychodynamická	44
3.3	Druhy pronásledování	45
3.4	Charakteristické způsoby jednání pronásledovatele	46
3.4.1	Pronásledování pomocí komunikačních prostředků	46
3.4.2	Sledování a vyhledávání osobního kontaktu.....	47
3.4.3	Psychický nátlak, pomluvy a osočování	47
3.4.4	Zneužívání třetích osob	48
3.4.5	Fyzické násilí	48
3.4.6	Cyberstalking	49
3.5	Pronásledování prominentů	50
3.5.1	Pronásledovatelé prominentů	51
3.5.2	Druhy pronásledování prominentů.....	52
3.6	Pachatelé stalkingu.....	54
3.6.1	Typologie stalkerů z hlediska trestnosti a prognózy jeho chování	55
3.6.2	Typologie stalkerů z hlediska motivace a cílů	57
3.6.3	Typologie stalkerů z hlediska jejich nebezpečnosti	59
3.7	Oběti stalkingu	63
3.7.1	Důsledky stalkingu pro oběť	64
3.7.2	Ochrana obětí trestných činů.....	65
3.7.3	Falešné oběti stalkingu.....	66
4	Vybrané kazuistiky stalkingu.....	68
4.1	Případ 1. - Bývalá přítelkyně	68
4.1.1	Původ případu	68
4.1.2	Popis případu.....	68
4.1.3	Charakteristika poškozeného a pachatele.....	70
4.1.4	Shrnutí případu.....	71
4.2	Případ 2. - Umanutý pacient	72
4.2.1	Původ případu	72
4.2.2	Popis případu.....	72
4.2.3	Charakteristika poškozeného a pachatele.....	73
4.2.4	Shrnutí případu.....	74
4.3	Případ 3. - Rozhovor	75

4.3.1 Původ rozhovoru	75
4.3.2 Rozhovor	75
4.3.3 Shrnutí rozhovoru.....	78
5 Shrnutí, závěr a úvahy de lege ferenda	80
Seznam použité literatury.....	83
Přílohy	87
Resumé	93

1 Úvod a vymezení pojmu

1.1 Úvod

Fenomén nebezpečné pronásledování neboli stalking vstoupil do podvědomí širší veřejnosti v 90. letech 20. století hlavně v USA, a to zejména v souvislosti s pronásledováním známých osobností, které byly terčem nevyžádané a nechtěné pozornosti svých obdivovatelů. Velmi brzy se ovšem ukázalo, že pronásledování se může týkat kohokoliv a tedy i „obyčejných“ lidí. V této době začalo docházet k přijímání zákonů upravujících pronásledování v prvních státech, kterými byly například USA či Velká Británie.

V České republice bylo nebezpečné pronásledování zavedeno do právního řádu později v souvislosti s problematikou trestního postihu činů, které dnes již naplňují znaky skutkové podstaty nebezpečného pronásledování, ale dle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, bylo takové jednání kvalifikováno jako přestupkové. Skutková podstata nebezpečného pronásledování byla tedy začleněna do právního řádu České republiky prostřednictvím zákona č. 40/2009 Sb, trestní zákoník, který nabyl účinnosti k 1.1.2010.

„Pronásledování lze obecně definovat jako obtěžující a zstrašující chování, které může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do místa bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání psaných zpráv, předmětů nebo ničení osobního vlastnictví, přičemž toto chování vyvolává u oběti strach.“¹ S pronásledováním bývají často spojeny také výhrůžky či fyzické násilí.

Nebezpečné pronásledování v sobě skýtá nejen možnost ublížení samotné oběti, ale i třetím osobám, jako jsou členové její rodiny, přátelé i jiné blízké osoby. V některých případech je dokonce úmyslem pachatele ublížit oběti prostřednictvím blízkých osob, v jiných případech je to bohužel prostě důsledek pronásledování konkrétní osoby.

Tato diplomová práce pojednává o fenoménu moderní doby, stalkingu. Jejím cílem je stručně informovat o vývoji tohoto problému v kontextu historických souvislostí a jeho

---

¹ MARVANOVÁ-VARGOVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2007, s. 53. ISBN 978-80-86131-76-42007

základních znacích a dále spojení juristického pojetí, kdy se autorka snaží vylíčit aktuální legislativní uchopení nebezpečného pronásledování v systematické trestního zákoníku, analyzovat jednotlivé znaky skutkového podstaty, navrhnout potenciálním obětem možné způsoby řešení pronásledování a v závěru práce podat návrhy de lege ferenda, s pojetím kriminologickým. Kriminologické hledisko je velmi podstatnou částí práce, neboť právě v této kapitole se autorka zabývá příčinami a okolnostmi vzniku stalkingu, jeho druhy a charakteristickými projevy, ale také samotnými pachateli, včetně typového rozdělení a oběťmi. Uvedená kapitola se ve svých jednotlivých částech dotýká také psychologie, jelikož stalking je zejména problematikou psychologickou.

Jedle již zmíněné obsáhlejší teoretické části obsahuje práce také část praktickou, kde na pozadí skutečných příběhů autorka uplatňuje získané teoretické poznatky v praxi. Práce je doplněna statistickými údaji, ze kterých lze usuzovat aktuálnost problému a v zároveň vhodnost přijetí legislativního zakotvení.

1.2 Vymezení pojmu

„Vycházeli-li bychom z doslovného překladu, pak bychom přeložili stalking nejspíše obratem „pronásledovat, stopovat divokou zvěř“, který vcelku příhodně vystihuje, oč v celé věci jde. Namísto lovné zvěře zde ovšem vystupuje člověk, který je vystaven podobným útokům, ne vzácně dokonce i se stejně fatálním vyústěním, jako je tomu u úspěšného lovu, pokud se totiž lovci podaří svou kořist dostihnout a usmrtit.“²

Pokusů definovat stalking bylo již velmi mnoho. Jedním z důvodů je také nejspíš skutečnost, že je to široký pojem a není to zcela snadný úkol. Pod anglický výraz stalking můžeme zařadit velké množství druhů chování a projevů. V počátcích byl tento pojem hojně používán v souvislosti s erotikou a sexualitou. Postupně však vědci docházeli k názoru, že to zdaleka nejsou jediné motivy chování, kterým se stalking projevuje a už vůbec ne nejčastější. Mnohem častěji je jednání stalkera motivováno zlobou, nenávistí a pomstou. Jednou z prvních snah o definici byla teorie dvou amerických autorů Meloye a Gottharda, a to již v polovině 90. let 20. století. Za stalking považovali „úmyslné, zlovolné

---

² VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 257. ISSN 1213-5313

pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost.“³

Za zmínku jistě stojí také další definice, která pochází „z dílny“ české autorky, kterou není nikdo jiný, než docentka Ludmila Čírtková. Podle ní lze pronásledování „souhrnně charakterizovat jako soustavné (systematické) a excesivní (tj. evidentně z normy vybočující) obtěžování druhé osoby projevy nevyžádané a umanuté pozornosti, podnícené v zásadě buď údajným či skutečným obdivem (erotickou náklonností), nebo pocíťovanou záští, nenávisťí či pomstou.“⁴

Obecně platí, že různé definice pojmu mají některé společné prvky, jakými jsou dotěrné a obtěžující chování, výhrůžky a cílené vyvolání skutečného strachu a obavy oběti.⁵

Za hlavní znak bych označila zcela určitě obsesivní upnutí pachatele na určitou osobu, kterou obtěžuje a zahlcuje nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Není přitom podstatné, zda se jedná o pachatele oběti známého či neznámého. Obtěžování může mít různé formy a podoby, jedná se například o dopisy, telefony, krátké SMS zprávy atp. Stalking vždy zahrnuje porušování privátní sféry života oběti. Záměrem pachatele je vždy získání kontaktu a pozornosti oběti, která o to ovšem nijak nestojí a projevy zjevně neopětuje. Pachatel vyhledává blízkost dotyčné osoby, sleduje ji, omezuje v obvyklém způsobu života, vynucuje si její pozornost, zasílá dárky a různými způsoby ji kontaktuje. Takové jednání pochopitelně vzbuzuje v osobě oběti důvodnou obavu o zdraví a život svůj nebo osob jí blízkých. Umanutost a posedlost některých pachatelů může mít i několikaleté trvání.⁶

Nebezpečné pronásledování může mít ale i jiné podoby, které bychom mohli možná zařadit i mezi ty extrémnější a závažnější. Jsou jimi pro příklad podávání žalob na

---

³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : Žena v domácím násilí*. Překlad. M. Burger. 1. vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2008, s. 47. ISBN 978-80-251-1786-6

⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 55. ISBN 978-80-247-2207-8

⁵ KAMPHUIS, J. H., EMMELKAMP, P. M. G. Stalking – a contemporary challenge for forensic and clinical psychiatry [online]. *The British Journal Of Psychiatry*. 2000, s. 206. [cit. 2011-11-18]. Dostupné z: <<http://www.bjp.rcpsych.org/cgi/content/full/176/3/206>>

⁶ ŠIMORDOVÁ, A. „Stalking“ z kriminologického pohledu se zaměřením na pachatele a oběť [online]. 2011, [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stalking-z-kriminologickeho-pohledu-se-zamerenim-na-pachatele-a-obet-73846.html>>. ISSN 1213-189X

oběť, šíření nekalých informací, poškozování dobrého jména oběti ať už v zaměstnání nebo v místě jejího bydliště, zaslání pohřebních věnců, hanobení místa bydliště a v krajním případě dokonce fyzické útoky, které mohou nejhůře skončit i usmrcením oběti.

Stalking je zvláštním druhem násilí, vztahového násilí. Podle docentky Čírtkové je „jeho základním znakem totiž násilné a nežádoucí pronikání do privátní sféry oběti a to takovým způsobem, že u oběti vzniká důvodný pocit ohrožení.“⁷ Vztahového násilí proto, že je se vztahy vždy nějak spjat. Není přitom podstatné, zda se jedná o vztahy skutečné či nereálné.

I přesto, že se výraz stalking objevil teprve nedávno, jak již bylo řečeno, velice rychle se ukázalo, že problémům spojeným s tímto jevem by se měla věnovat daleko větší pozornost. Platí to pro všechny společensky relevantní oblasti.⁸

1.3 Historický exkurz

Obecně je stalking reflektován jako relativně novodobý fenomén, nicméně v oblasti psychiatrie je takový jev znám o mnoho déle. Již v 18. století se francouzský psychiatr Philippe Pinel a následně i jeho žák Jean Dominique Esquirol zabýval jevem zvaným erotománie. Erotománie byl původně termín vyhrazený ženám, které byly mylně přesvědčeny, že jsou hluboce milovány obvykle člověkem z vyšší společenské třídy nebo vyšší společenské vážnosti.⁹ Následně „francouzský psychiatr de Clérambault jako první explicitně upozornil, že motivem vůbec nemusí být nezpracovaná láska, sexualita či erotika. Větší váhu přikládal pýše, pocitu mimořádnosti sebe sama a narušení kontaktu s realitou.“¹⁰

---

⁷ ČÍRTKOVÁ, L. Nebezpečné pronásledování [online]. Předneseno na besedě Společnosti pro kriminalistiku 8. prosince 2009, [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=65:stalking&catid=34:lanky&Itemid=57>

⁸ DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. Přel. J. Hájek. 2007, roč. 7, č. 10, s. 279. ISSN 1213-5313

⁹ KAMPHUIS, J. H., EMMELKAMP, P. M. G. Stalking – a contemporary challenge for forensic and clinical psychiatry [online]. *The British Journal Of Psychiatry*. 2000, s. 206-209. [cit. 2011-11-18]. Dostupné z: <<http://bjp.rcpsych.org/cgi/content/full/176/3/206>>

¹⁰ NAVRÁTILOVÁ, J. Stalking. *Dny práva – 2009 – Days of Law : The Conference Proceedings* [online], 1. edition. Brno : Mysaryk University, 2009, s. 2, [cit. 2011-11-18]. Dostupné z :

Přibližně ve druhé polovině dvacátého století dochází ke změnám v postojích k pronásledování a „z ryze psychiatrického problému se „umanuté obtěžování druhé osoby nevyžádanou pozorností“ pozvolna stává problémem pro vědní obory s těsnou vazbou na kriminalitu. Může za to rozšíření počtu případů, které se z psychiatrických ambulancí či léčeben stěhovaly do soudních síní.“¹¹

Snad nejznámějším případem jsou okolnosti atentátu na R. Reagana, který spáchal atentátník J. W. Hinckley v důsledku touhy upoutat na sebe pozornost herečky Jodie Foster. V sedmdesátých letech v USA J. W. Hinckley navštívil mnohokrát v kinem uváděný film *Taxikář*, v němž se ztotožnil s hlavní postavou, která se v průběhu celého filmu snažila chránit mladičkou prostitutku, kterou ztvárnila herečka Jodie Foster. Právě posedlost Hinckleyho touto herečkou stála v pozadí atentátu. Zmíněný film vyvrcholil spácháním atentátu na amerického senátora kandidujícího na prezidenta. V dalších letech pronásledoval Hinckley herečku po celé zemi a dokonce se i přihlásil k dálkovému studiu na univerzitě, kterou ona navštěvovala. Následně jí obtěžoval dopisy a nevyžádanými dárky či telefonicky. Herečka ho však i nadále ignorovala, což jen zvyšovalo jeho touhu upoutat její pozornost. Vymyslel například plán, jak unést letadlo nebo před ní spáchat sebevraždu. Vrcholem jeho snah bylo, když po propuštění z psychiatrické péče zaměřil pozornost na amerického prezidenta Ronalda Reagana, na kterého kvůli touze po herečce spáchal v roce 1981 atentát. R. Reagan se stal druhým americkým prezidentem, který přežil atentát střelnou zbraní. J. W. Hinckley byl uznán nevinným z důvodu úplné nepřičetnosti a umístěn do psychiatrické léčebny.

Pojem stalking je, na rozdíl od erotomanie, pojmem širším a obsáhlejším a důležité je, že je v něm obsaženo pronásledování společně s násilím. Stalking není veden pouze erotickým obdivem, ale především nenávisť, zlobou a touhou pomstít se. „Může jít o zášti motivované pronásledování na bázi zaměstnaneckých vztahů, privátních kontaktů, obchodních vztahů nebo profesionálních kontaktů či sousedských vazeb.“¹² Ne vždy je pronásledování důsledkem dřívějšího reálného vztahu mezi obětí pachatelem. Leckdy

---

<http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Navratilova_Jana__1383_.pdf>. ISBN 978-80-210-4990-1

¹¹ ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, roč. 6, č. 4, s. 274. ISSN 1210-9150

¹² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 214. ISBN 978-80-7380-213-4

vychází podnět z pouze povrchních neosobních kontaktů či jen zprostředkovaně, jako například z médií. Jde o „obecně velmi nebezpečný fenomén, jedná se o úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost.“

Nebezpečné pronásledování bylo poprvé označeno jako trestný čin v Kalifornii roku 1990. Tehdy okamžitě vzrostlo procento ohlášených případů.¹³ Tehdy také vznikla v Los Angeles policejní jednotka pod názvem „Threat Management Unit“. Téměř okamžitě po svém vzniku se „útvár zaměřoval především na včasné ohodnocení rizika a předcházení projevům přímého násilí vůči oběti.“¹⁴ Tato jednotka policie vznikla v první řadě jako reakce na vraždu známé americké herečky R. Schaefferové, která byla zastřelena svým umanutým obdivovatelem. Bez zásluhy nebyly ani vraždy žen bývalými partnery po rozpadu vztahu.

Existují především tři důvody, díky nimž, se fenomén stalking dostal do větší pozornosti zákonodárců, policie, ale i médií. „Za prvé šlo o poměrně rozšířený výskyt tohoto fenoménu, což dokládaly viktimologické studie. Podle metastudií z prostředí USA tak např. 8 % žen a 2 % mužů přiznávají, že se se stalkingem již setkali. Experti soudí, že pro Evropu jsou podobné.“¹⁵

Druhou důležitou skutečností je, že stalking zanechává na obětech těžké psychické i sociální následky. Oběti mají strach, a proto mění své zvyky a také se v mnoha případech stěhují či mění zaměstnání. Mnoho obětí má takové psychické problémy, kdy je nutné, aby vyhledali pomoc odborníka. Časté jsou také sebevražedné sklony obětí či post-traumatická stresová porucha.

V neposlední řadě je nutné zmínit třetí důvod, kterým je skutečná hrozba fyzického násilí. Z výsledků empirických studií můžeme v procentech dovodit, jak často dochází k přechodu stalkingu do přímé agrese: 64 % pachatelů zůstane u vyhrožování, 40 % ničí majetek, 36 % útočí na oběť fyzicky, 6 % napadá třetí osoby a 2 % případů končí smrtí

---

¹³ TŮMOVÁ, Š. Stalking – stolkerství - nová forma psychického teroru [online]. *Kriminalistický sborník*. 2005. roč. 48, č. 3, 5s, [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: < <http://www.afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc>>

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 215. ISBN 978-80-7380-213-4

¹⁵ ŠIMORDOVÁ, A. „Stalking“ z kriminologického pohledu se zaměřením na pachatele a oběť [online]. 2011, [cit. 2011-11-18]. Dostupné z: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/stalking-z-kriminologickeho-pohledu-se-zamerenim-na-pachatele-a-obet-73846.html>>. ISSN 1213-189X

oběti.¹⁶

V České republice je legislativní úprava zmiňované problematiky poměrně nová a „pronásledování se prozatím dostává do povědomí veřejnosti jen pomalu, nejčastěji prostřednictvím médií, které čas od času informují o jednotlivých případech (zejména pokud skončí smrtí oběti).“¹⁷ Za účinnosti dřívější úpravy¹⁸ bylo pro oběti obtížné dokazovat opakované kontaktování nebo například výhrůžky. Opakované útočné kontaktování, nadávky či výhrůžky, které dnes řadíme pod nebezpečné pronásledování, byly původně řešeny pouze v rámci přestupkového řízení.

1.4 Mýty o pronásledování

Pronásledování je aktuální problémem, a to nejen v České republice, ale i v globálním měřítku. Čím více je tato problematika diskutována veřejností, ať už se jedná o odbornou či o laickou, tím víc vznikají falešné a mylné představy. V této části práce představím pět největších a nejčastějších mýtů, které se o pronásledování můžeme dozvědět.

1.4.1 Pronásledování je nemoc

Mnozí laici, ale i velké množství odborníků zastává názor, že pronásledovatelé trpí vždy nějakou těžkou psychickou poruchou, v důsledku které nejsou schopni žít normálním způsobem života a jsou tím pro veřejnost nápadní a podezřelí. V případě, že někdo podobné odchylky nevykazuje, nemůže být ani nebezpečným pronásledovatelem. Nejčastěji se v souvislosti s takovou psychickou poruchou hovoří o erotománii.

„Popsaná úvaha je mylná, a dokonce i nebezpečná. Vede totiž k podceňování relativně nenápadných a současně sociálně inteligentních pronásledovatelů. Ti jsou

---

¹⁶ KORBEL, F.; ŠÁMAL, P. Změny trestního zákoníku a návrh postihu „stalkingu“. *Státní zastupitelství*. 2008, roč. 6, číslo 07-08, s. 15. ISSN 1214-3758

¹⁷ MARVANOVÁ-VARGOVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2007, s. 55. ISBN 978-80-86131-76-4

¹⁸ Československo. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961 trestní zákon. Sbírnka zákonů, Československé socialistické republiky, s. 465 – 512, ve znění pozdějších předpisů

v běžném společenském styku přátelství a přizpůsobiví. V oficiálním, formálním jednání dovedou imponovat zdánlivou korektností a oběti pak nikdo nevěří.¹⁹ To má na oběť často velmi negativní dopady. Prožívá úzkost a pocit nebezpečí z pronásledování i pronásledovatele samotného, překoná veškerý strach a svěří se blízké osobě nebo například učiní oznámení orgánu činnému v trestním řízení a nakonec se nesetká s ničím jiným než nepochopením a ignorancí, protože pronásledovatel je ve svém projevu jistý a pádný.

Oběti se mohou také často bát se někomu se svým problémem svěřit. Důvodem může být skutečnost, aby pachatele svým jednáním nerozlítli a projevy pronásledování tak nebyly ještě horší a agresivnější. Může se také jednat o oběť s narušeným sebevědomím, která si třeba nepřipouští, že právě ona by se mohla stát předmětem touhy a obdivu jiného člověka a pronásledování naopak podceňuje a nepřikládá mu potřebnou váhu. Pak je otázka, která možnost bude ve svém důsledku nebezpečnější.

Ve skutečnosti je tato teorie pravdivá pouze částečně. Dlouholetý kamarád z dětství i milý a vtipný kolega ze zaměstnání mohou být umanutými stalkery. Zde je pronásledování spojeno pouze s určitou částí jejich osobnosti, stalkerovy osobnosti.

1.4.2 Pronásledování je erotickým poblouzněním

Dříve bylo pronásledování spojováno především se sexuální poblázněností k určitému „objektu touhy“ a nebo také s nesmířeností bývalého partnera s ukončeným vztahem. Obě tyto možnosti bývaly ovšem velmi často zlehčovány a v mnohých případech byla odpovědnost za takové jednání prisuzována oběti, která ho údajně musela svým jednáním zapříčinit a stalkera k němu vyprovokovat.

Bývalo tomu tak hlavně v případech, kdy byl pronásledovatel muž, jelikož se ženy nesměly na veřejnost příliš projevovat a naopak muži byli považováni za neomylné pány tvorstva, a tak se vycházelo z představy, že žena musela dát k podobnému chování podnět a nebo byla automaticky nařčena ze lži.

V dnešní době je naštěstí tento mýtus překonán, ačkoliv i dnes je sex, erotika či krivda bývalého partnera důvodem pronásledování a obtěžování, ale zároveň jsou

---

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 57. ISBN 978-80-247-2207-8

reflektovány i jiné druhy motivace, kterými jsou zejména pomsta, zášť, revanše či touha mít nad obětí moc a kontrolovat ji.

1.4.3 Pronásledovatel je neznámou osobou

Tato varianta je opřena o nepodloženou představu, že nebezpečí fyzického násilí hrozí oběti jen od neznámého, tj. anonymního pachatele. Za okolnosti, kdy se oběť s pachatelem osobně zná či jsou dokonce v častějším kontaktu, je nebezpečí pro oběť značně podceňováno. Popsaným způsobem překvapivě neuvažuje jen laická veřejnost, ale i profesionálové.²⁰

Taková představa je ale velmi nebezpečná a zavádějící. V jejím důsledku jsou bagatelizovány případy, kdy je pronásledovatelem známá či dokonce blízká osoba. Obecně se má zato, že pokud se jedná o velmi závažný a nebezpečný případ, tak nemůže být zároveň pachatelem oběti známá osoba a orgány činné v trestním řízení automaticky pátrají v širších kruzích, ačkoliv z hlediska výzkumů by mělo být jejich jednání naprosto opačné. „Dle výzkumů a statistik padá zhruba 10 % případů stalkingu na vrub neznámého pachatele. Většinou, typickou variantu naopak tvoří případy, ve kterých je pronásledovatel oběti více či méně dobře znám.“²¹

Je jasné, že se v případech, kdy oběť zjistí, že je pachatelem kupříkladu její spolupracovník nebo kamarádka, které se svěřovala, cítí velmi ohroženě a zmateně. Člověk, kterému až do té doby věřila a myslela si, že ho zná, je nakonec úplně někým jiným. Domnívám se, že v takové situaci oběť přestává věřit komukoliv a stává se možná až paranoidní. Má strach, co od pachatele může čekat buď proto, že ho nezná a má obavu, kam až jeho chování může zajít a nebo právě proto, že ví, o koho jde.

Doufejme tedy, že budou nadále postupy orgánů činných v trestním řízení více reflektovat fakta a bezpečí potenciálních obětí nebude podceňováno.

---

²⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 58. ISBN 978-80-247-2207-8

²¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 219. ISBN 978-80-7380-213-4

1.4.4 Konfrontace pachatele s obětí je řešením

V moderní trestněprávní praxi se čím dál častěji objevuje snaha používat alternativní způsoby řešení, kdy je podstatou především urovnání vztahů mezi pachatelem a obětí. Jedním z takových způsobů může být právě konfrontace, která mnohdy vede k tomu, že obě strany najdou společnou řeč a je tudíž v takových případech úspěšná.

V případě stalkingu tato metoda ovšem nemůže být přínosem. Stalking není klasickým meziosobním konfliktem. Záměrem pachatele je vyhledávat kontakt s obětí a tím si zajišťovat její přítomnost. Konfrontací tak pachatel dosáhne svého cíle a je uspokojována jeho posedlost a pronásledování se tím jen prodlužuje. Pachatel se tak někdy může řízení očekávat s nevídaným potěšením, protože se s obětí, která se mu až do té doby úspěšně vyhýbala, setkává. Oběť je naproti tomu vystavována dalšímu a dalšímu stresu.

Mohu říci, že pokud bych byla já sama obětí pronásledování, rozhodně bych se s pachatelem nechtěla setkat tváří v tvář. Pocit, že sedím naproti někomu, kdo se mi po dlouhou dobu snaží ubližovat a všemožně mě terorizuje, mi nahání hrůzu. Měla bych v takové situaci přesně ten pocit, že mu v podstatě prokazují službu a uspokojují jeho obsesi a touhu. Navíc si nemyslím, že by ve výsledku metoda konfrontace čemukoli pomohla. Ba možná právě naopak.

1.4.5 Úspěch je zaručen zákazem kontaktu

„V řadě zemí byly přijaty zákony, které umožňují nařídit pachateli, aby upustil od konkrétního jednání (nesmí vyhledat jakýkoliv kontakt s obětí, nesmí se k ní přiblížit atd.) Taková ochranná opatření („protective orders“) mají za cíl chránit oběť a zajistit jí nerušené soukromí. Ačkoliv jsou obecně považována za velmi užitečná, nelze je přeceňovat. V některých variantách pronásledování se mohou minout účinkem, nebo dokonce krátkodobě vystupňovat agresi pachatele. Záleží na jeho psychologickém typu.“²²

Výše zmíněné ovšem nelze považovat za důvod, proč by neměla být používána, protože jsou mnohé situace, kde splní svůj účel a věci pomohou. Na druhé straně by ale

---

²² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 59. ISBN 978-80-247-2207-8

měla být oběť dobře obeznámena s možnými riziky, které s použitím takových prostředků mohou souviset a předejít jí případné postupy, jak se zachovat.

2 Trestněprávní analýza platné právní úpravy a její vývoj

Poprvé byla legislativní úprava nebezpečného pronásledování zakotvena v 90. letech v USA a následně se prosadila též ve Velké Británii. Po této významné evropské zemi následovaly některé další, mezi kterými můžeme jmenovat například Belgie, kde bylo nebezpečné pronásledování zahrnuto do trestního zákona v roce 1998 či Nizozemí, kde k tomu došlo o dva roky později, tj. v roce 2000.

Obecně byla ale nová skutková podstata stalkingu v kontinentální Evropě přijímána až později, např. v Rakousku k tomu došlo v roce 2006, konkrétně od 1. července a v Německu dokonce o půl roku později, tj. od 1. 1. 2007. Lze tedy říci, že anti-stalkingová právní regulace nemá v Evropě příliš dlouhou tradici.

2.1 Vývoj právní úpravy stalkingu v České republice

Ačkoliv se stalking stal postupem času trestným činem v různých zemích Evropské unie, v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., bychom tento pojem hledali marně. Podle dřívější právní úpravy bylo možno pronásledování řešit v rámci přestupkového řízení, a to tehdy, pokud toto jednání bylo možno hodnotit jako přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.²³

Česká republika se k zemím, které mají zakotvenou legislativní úpravu nebezpečného pronásledování, připojila až v roce 2009, kdy došlo k přijetí zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nabyl účinnosti k 1.1.2010. V tomto zákoníku je skutková podstata stalkingu nebo, dle českého překladu, nebezpečného pronásledování, upravena v § 354. Dřívější právní úprava neobsahovala ani jinou podobnou formulaci dnešnímu znění, takže stalking nemohl být v rámci trestního řízení postihován.

---

²³ NAVRÁTILOVÁ, J. Stalking. *Dny práva – 2009 – Days of Law : The Conference Proceedings* [online], 1. edition. Brno : Mysaryk University, 2009, 9 s, [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Navratilova_Jana__1383_.pdf>. ISBN 978-80-210-4990-1

Některé projevy chování či způsoby jednání, které můžeme dnes zahrnout pod skutkovou podstatu přečinu nebezpečného pronásledování, bylo možno postihnout i podle některých ustanovení v dřívější úpravě v trestním zákoně. Pro příklad mohu uvést demonstrativní výčet trestných činů, jejichž aplikace přicházela v úvahu. Jednalo se například o trestný čin neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 178), výtržnictví (§ 202), pomluva (§ 206), týrání svěřené osoby (§ 215), omezování osobní svobody (§ 231), vydírání (§ 235), útisk (§ 237), porušování domovní svobody (§ 238) či znásilnění (§ 241) atd. V případě, kdy v důsledku nebezpečného pronásledování došlo k ublížení na zdraví nebo smrti, bylo možno použít ustanovení o trestném činu úmyslného ublížení na zdraví (§ 221, 222) nebo vraždy (§ 219).

Z poměrně širokého demonstrativního výčtu trestných činů vyplývá, že trestněprávní úprava byla velmi nesystematická až chaotická. Navíc některé projevy stalkingu, jako je obtěžování prostřednictvím telefonátů či SMS zpráv, nebylo možno ustanoveními trestního zákona přímo postihnout.²⁴

I před 1.1.2010 existovala možnost nějakým způsobem reagovat na projevy, které bychom dnes zahrnuli pod skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování, byly ale značně roztráštěné a nedostatečně reflektovaly podstatu a charakteristické rysy tohoto jevu a byly tudíž neefektivní.²⁵

K důležitému kroku v souvislosti se zakotvením skutkové podstaty přečinu nebezpečného pronásledování došlo v květnu roku 2008, kdy „doporučila Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů zavést trestní postih tzv. stalkingu (nebezpečného pronásledování).“²⁶ Následně na schůzi Výboru pro prevenci domácího násilí konané 15.9.2008 informoval místopředseda výboru Mgr. Jan Potměšil, že „ústavněprávní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v rámci schvalování pozměňovacích návrhů k návrhu trestního zákoníku schválil zařazení nové skutkové podstaty, a to

---

²⁴ NAVRÁTILOVÁ, J. Stalking. *Dny práva – 2009 – Days of Law : The Conference Proceedings* [online], 1. edition. Brno : Mysaryk University, 2009, 9 s., [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Navratilova_Jana__1383_.pdf>. ISBN 978-80-210-4990-1

²⁵ KORBEL, F.; ŠÁMAL, P. Změny trestního zákoníku a návrh postihu „stalkingu“. *Státní zastupitelství*. 2008, roč. 6, číslo 07-08, s. 16. ISSN 1214-3758

²⁶ VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 331. ISSN 1214-3758

nebezpečného pronásledování²⁷ v konkrétním znění skutkové podstaty tak, jak ji známe dnes (viz Příloha I.).

Tak se stala nová skutková podstata přečinu nebezpečného pronásledování součástí trestního zákoníku, který nabyl účinnosti ke dni 1.1.2010 a tím i našeho právního řádu. Domnívám se, že je velmi pozitivní a přínosné, že Česká republika od té doby patří mezi státy, které legislativním způsobem upravují problematiku nebezpečného pronásledování. Reagovala tak na vzrůstající tendenci tohoto patologického fenoménu, který se vyskytuje ve stále frekventovanějších a bohužel i v závažnějších podobách. Zároveň těmito kroky poskytla snad účinnou ochranu před nebezpečnými útoky, které mohou nepříznivým způsobem zasahovat do života jednotlivce a prostředky pro boj s nimi. A nejen díky legislativnímu zakotvení stalkingu se tato problematika dostává více do povědomí širší veřejnosti, která s ní díky takové informovanosti může snad lépe bojovat.

2.2 Nebezpečné pronásledování v systematice trestního zákoníku

Trestný čin nebezpečné pronásledování je pod hlavu X., § 354, tj. mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných a dále do dílu V., tj. trestné činy narušující soužití lidí. „Vysvětlením tohoto zařazení je zájem zákonodárce na ochraně nerušeného mezilidského soužití, které § 354 nepochybně sleduje.“²⁸

Naproti tomu vyvstávají v kruzích odborné veřejnosti otázky nad trefností zařazení právě mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Jedním z kritiků vhodnosti takového umístění trestného činu nebezpečné pronásledování je Mgr. et Bc. Radek Visinger, který tvrdí, že „mnohem vhodnější by bylo zařazení do hlavy II. a v jejím rámci nejspíše do dílu druhého, tj. trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, k nimž má věcně velice blízko. Ostatně, zákonodárce kupříkladu správně přesunul trestný čin poškozování cizích práv z oblasti činů hrubě narušujících občanské soužití právě mezi trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti,

---

²⁷ Záznam ze schůze Výboru pro prevenci domácího násilí konané dne 15. září 2008. Praha. 2008. 10 s. Zapsala Pavla Špondrová, sekretariát Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/.../prevence.../vybor-pro-dn-zapis_150908.doc>

²⁸ ŠÁMAL, P. aj. *Trestní zákoník II : komentář : § 140-421*. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 3006. ISBN 978-80-7400-178-9

zatímco dvě nové skutkové podstaty nebezpečného pronásledování, resp. vyhrožování se nelogicky ocitly v sousedství skutků narušujících soužití různých skupin ve společnosti, tj. mezi trestné činy, s nimiž nemají společný objekt.“²⁹

Nejspíše se většina z nás shodne na tom, že trestné činy zařazené v trestním zákoníku do hlavy II., dílu II. by byly trestnému činu nebezpečného pronásledování věcně bližší, nicméně v dalším si dovoluji s panem magistrem Visingerem nesouhlasit. Domnívám se, že zákonodárcem zvolená systematika není chybná ani nesprávná, a to nejen proto, že ve stejné hlavě i dílu je zařazen trestný čin nebezpečné vyhrožování, jehož skutková podstata je k nebezpečnému pronásledování přinejmenším velmi podobná, ale navíc ustanovení o trestném činu nebezpečného pronásledování bezpochyby vyjadřuje zájem na nerušeném mezilidském soužití, protože se jedná o meziosobní konflikt, ačkoliv bych ho nenazvala zajisté běžným typem meziosobního konfliktu, ale zvláštním až mimořádným.

Pod ochranou mezilidského soužití v rámci nebezpečného pronásledování si můžeme představit ochranu osobní integrity člověka, soukromí, jeho fyzické i psychické nedotknutelnosti a celistvosti.

Trestní zákoník rozděluje nově trestné činy přečiny a na zločiny. Mezi přečiny řadíme všechny trestné činy spáchané z nedbalosti a také úmyslné trestné činy, za které zákon stanoví trest odnětí svobody nepřesahující 5 let. Zločiny jsou definovány jako všechny trestné činy, které nejsou přečiny podle trestního zákoníku. Rozdíl mezi přečiny a zločiny tedy spočívá v délce trestu odnětí svobody, který lze za jejich spáchání uložit.

Dle této systematiky se nebezpečné pronásledování řadí mezi přečiny, jelikož trestní sazba, která je za tento čin stanovena, činí i u jeho kvalifikované skutkové podstaty tři roky. Jedná se tedy o trestný čin s nižší mírou společenské nebezpečnosti.

V souvislosti s přijetím nového trestního zákoníku byl novelizován i zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád. V souvislosti s nebezpečným pronásledováním je důležité zejména ustanovení § 163, kterému se budeme blíže věnovat v kapitole „Související předpisy“.

---

²⁹ VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 333. ISSN 1214-3758

2.3 Skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování

„Ochrana nerušeného mezilidského soužití konkretizovaná u nebezpečného pronásledování ochranou tělesné a duševní integrity, osobní svobody a soukromí každého jedince představuje objekt tohoto trestného činu.“³⁰

Z hlediska subjektivní stránky se bude vždy jednat o úmyslný trestný čin, resp. přečin. Téměř vždy se bude jednat o úmysl přímý a jen výjimečně o nepřímý úmysl. Nedbalost je v tomto případě vyloučena.

Pachatelem tohoto trestného činu může být prakticky kdokoliv. Nejčastěji se jedná o bývalé partnery nesmířené s ukončením vztahu a v nemalém množství případů jde o pachatele trpící nějakou duševní poruchou.

„Objektivní stránka spočívá v dlouhodobém pronásledování jiného taxativně vypočtenými formami jednání, které musí být způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní či osob blízkých.“³¹

Rozeznat hranici mezi tím, které jednání je ještě možné brát jako normální a přijatelné, a které už by mělo být bráno jako nebezpečné a obtěžující, je někdy velice složité. Za standartní a akceptovatelné chování je obecně považováno nejspíš takové chování, kdy se nám někdo snaží zalíbit a jakmile zjistí, že jeho projevy neopětujeme a jeho snaha takřikajíc nikam nepovede, popřípadě mu to důraznějším způsobem naznačíme, od svého jednání upustí. V případě, kdy se někdo neúnavně dokola po dlouhou dobu snaží získat naši pozornost a přízeň, ačkoliv jsme mu již mnohokrát s přesvědčením vysvětlili a upozornili ho, že jeho jednání nebude mít žádného výsledku, měli bychom pravděpodobně zbystřit. Velice často se v nevyžádané a obtěžující chování, jehož cílem je psychický nebo i fyzický teror, může zvrtnout z počátku nevinné telefonování, zanechávání vzkazů a pozorností či doprovázení ze zaměstnání.

Jednání, které by mohlo naplnit skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování, může mít různé formy:

---

³⁰ ŠÁMAL, P. aj. *Trestní zákoník II : komentář : § 140-421*. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 3006. ISBN 978-80-7400-178-9

³¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s.788. ISBN 978-80-87212-24-0

- a) vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmu poškozenému nebo jeho osobám blízkým,
- b) vyhledávání jeho osobní blízkosti nebo sledování,
- c) vytrvalé kontaktování poškozeného prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jiným způsobem,
- d) omezování poškozeného v jeho obvyklém způsobu života,
- e) zneužití jeho osobních údajů za účelem osobního nebo jiného kontaktu.³²

2.3.1 Výhrůžka ublížením na zdraví nebo jinou újmu

Z pohledu praxe by neměl být problém s výkladem jednání v § 354 odst. 1, písm. a), tj. s výhrůžkou ublížení na zdraví nebo jinou újmu. Výhrůžka musí být vždy míněna vážně a musí být spočívat v protiprávním jednání, tudíž musí být provedena nedovoleným způsobem a nebo prostředky. Výhrůžka je v ustanovení dále konkretizována ublížením na zdraví nebo jinou újmu.

Za ublížení na zdraví je změna zdravotního stavu, která spočívá v poruše zdraví nebo v jiném onemocnění, v jehož důsledku je porušena fyzická nebo duševní integrita, která, nikoli jen po krátkou dobu, znesnadňuje obvyklý způsob života a vyžaduje lékařský dohled.³³ Veškeré prvky, které ve výkladových ustanovení trestního zákoníku ublížení na zdraví blíže konkretizují, nelze oddělovat a vykládat samostatně. Ve svém souhrnu určují jeho povahu a závažnost.

„Při posuzování, zda došlo k ublížení na zdraví mají význam zejména takové skutečnosti, jako je povaha poruchy zdraví, jak byla způsobena, jakými příznaky se projevuje, který orgán a která funkce byla narušena, bolestivost poranění a její intenzita, zda a do jaké míry porucha zdraví narušila obvyklý způsob života poškozeného a po jak

---

³² VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 333. ISSN 1214-3758

³³ HENDRYCH, D. A KOL. Nebezpečné pronásledování [online]. *Právní slovník*. 3. vyd. 2009, [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembqhfwpwy6bonzswezl2obszg3tfl5yhe33omfzwyzen53gc3tj&conversationId=2058846#selected-node>>

dlouhou dobu, počítaje v to i vyřazení z pracovního procesu, a zda a jaké lékařské ošetření vyžaduje.³⁴ Každý konkrétní případ je nutno posuzovat individuálně.

Aby byla naplněna skutková podstata ublížení na zdraví, musí být mezi ním a jednáním pachatele nutně příčinná souvislost.

Jinou újmou je myšlena například škoda na majetku, poškození dobré pověsti či jména, narušení osobní integrity atd. V tomto případě se jedná o jinou újmu nikoli jinou těžkou újmu, protože v takovém případě by se pachatel nedopustil trestného činu nebezpečné pronásledování podle § 354, ale nebezpečného vyhrožování podle § 353.

Vyhrůžka ublížením na zdraví nebo jinou újmou může směřovat buď přímo proti osobě poškozeného a nebo proti osobám jemu blízkým. Osobou blízkou se dle výkladových ustanovení míní příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.³⁵

2.3.2 Vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování

Na jednání spočívající ve vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování bude třeba pohlížet velmi široce, neboť jen tak může být potenciálním obětí poskytnuta patřičná a potřebná ochrana před nežádoucím a obtěžujícím jednáním zasahujícím nepříznivě do jejich života.

Proto bychom pod toto jednání měli zahrnovat nejrůznější projevy ze strany pronásledovatele, tj. veškeré způsoby obtěžování, dotírání, pozorování či doprovázení atd. Konkrétněji se může jednat například o čekání před zaměstnáním či domem, sledování dalekohledem, nevyžádané doprovody nebo kupříkladu „náhodná“ setkání na ulici apod.

---

³⁴ ŠÁMAL, P. aj *Trestní zákoník I : Komentář : § 1-139*. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1171. ISBN 978-80-7400-109-3

³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 125, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 306/2009 Sb.

2.3.3 Vytrvalé kontaktování elektronickými prostředky, písemně či jinak

Žádný problém by neměl činit ani výklad jednání uvedený v § 354 pod písmenem c), tj. vytrvalé kontaktování elektronickými prostředky, písemně či jiným způsobem. Jde o neustálé obtěžující kontaktování například prostřednictvím emailů s nejrůznější tematikou a v mnoha případech s vulgárním obsahem, zneužívání internetových diskusí, napadání počítačů viry, nevyžádané telefonování, zahlcování krátkými textovými zprávami či dopisy nebo přáníčky. Z této kategorie nelze vyloučit opakované zasílání květin či sladkostí. Často je k takovému typu obtěžování využívána třetí osoba, která výše zmíněné věci předává nebo doručuje, aniž by tušila, co za jednáním vězí.

„Mezi již popsané formy takového nebezpečného pronásledování patří i tzv. telefonní teror, kdy je oběť vystavena opakovaným anonymním telefonátům, často s obscénním a výhrůžným obsahem, přičemž je zpravidla vyrušována nejen v denní, ale i v noční době. Specifický druh elektronického pronásledování pak představuje jeho nová, virtuální podoba, zvaná cyberstalking, která zahrnuje takové aktivity, jakými jsou nevyžádané emaily, rozesílání negativních zpráv prostřednictvím chatu, blogu a jiné způsoby virtuálního šíření pomluv a informací poškozujících pověst oběti (dobré jméno, rodinné poměry a profesní bezúhonnost), zasílání spamů a záměrné útoky na data v počítači oběti (zavirování, zablokování, nepřípustné získávání jejich osobních dat, což souvisí s pronásledováním ve formě vyjádřené pod písm. e), tj. zneužití osobních dat). Nezřídka jsou obě tyto formy nebezpečného pronásledování – telefonní a virtuální teror – používány souběžně, což jejich devastující dopad na psychiku oběti přirozeně zvyšuje.“³⁶

2.3.4 Omezování v obvyklém způsobu života

„Budeme-li vycházet ze zkušeností našich sousedů (Rakouska a Německa), bude to zpravidla takové omezení dosavadního způsobu života poškozeného, ke kterému dojde

---

³⁶ ŠÁMAL, P. aj. *Trestní zákoník II : komentář : § 140-421*. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 3010. ISBN 978-80-7400-178-9

proti jeho vůli nežádoucími zásahy pachatele do sféry jeho osobního a/nebo rodinného, a/nebo profesního života.³⁷

Může se také jednat o omezení poškozeného v zájmové či jiné rovině. Poškozený nebude schopen vykonávat aktivity, na které je zvyklý tak, jako předtím a nebo je dokonce nebude vůbec schopen provozovat. Nemůže jít s kamarády na klidné posezení při večeři, protože má neustálý pocit nevyžádané pozornosti nebo blízkosti pachatele. Nemůže si jít s dětmi hrát do parku, protože se může obávat, že je tím vystavuje nebezpečí.

Omezování v obvyklém způsobu života je vždy třeba posuzovat individuálně v konkrétním případě, podle subjektivního pocitu poškozeného a nikoli podle nějakého obecného měřítko, které zde logicky nelze uplatnit.

2.3.5 Zneužití osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu

„Konečně posledním zakázaným jednáním je zneužití osobních údajů jiného za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu s poškozeným, kde je třeba při výkladu § 354 odst. 1 písm. e) odkázat i na zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb., vymezující ve svém § 4 písm. a), co lze vůbec považovat za osobní údaj.“³⁸ Osobním údajem se podle zákona o ochraně osobních údajů rozumí „jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.“³⁹ Aby bylo takové jednání trestné, musí být cílem pachatele získání kontaktu s poškozeným.

V tomto případě není podstatné, jestli ke zmiňovanému kontaktu mezi pachatelem a poškozeným dojde nebo jestli bude pachatel o kontakt pouze usilovat. Není ani rozhodující o jaký typ kontaktu se bude jednat. Zde je ponechán prostor pro úvahu, protože to nikdy nelze dopředu přesně vymežit.

---

³⁷ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 262. ISSN 1213-5313

³⁸ ŠÁMAL, P. aj. *Trestní zákoník II : komentář : § 140-421*. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 3011. ISBN 978-80-7400-178-9

³⁹ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, § 4, písm. a)

2.3.6 Kvalifikovaná skutková podstata

Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování je popsána v ustanovení § 354, odst. 2. Kvalifikovanou podstatu pachatel naplní, jestliže při splnění podmínek, že jeho jednání bude způsobilé vzbudit důvodnou obavu o život nebo zdraví poškozené osoby a nebo o život nebo zdraví osob blízkých a zároveň bude dlouhodobé, spáchá čin uvedený v odst. 1

- a) na dítěti nebo těhotné ženě
- b) se zbraní, nebo
- c) společně s nejméně dvěma dalšími osobami.⁴⁰

2.4 Podmínky trestnosti jednání

Aby mohlo být výše uvedené jednání kvalifikováno jako trestné, je navíc nutné, aby byly takové projevy chování dlouhodobé a způsobilé vzbudit důvodnou obavu o život nebo zdraví poškozeného nebo život a zdraví osob jemu blízkých.

Pokud bychom se měli snažit blíže konkretizovat pojem dlouhodobost, lze z něho zřetelně odvodit, že se bude jednat o minimálně několik pokusů pachatele o kontakt s obětí, ve které jeho chování vzbudí a nebo bude způsobilé vzbudit důvodnou obavu o život nebo zdraví. V žádném případě se nemůže jednat o nahodilá a jednorázová jednání, jelikož ty rozhodně nesplňují ani podmínku delšího trvání a pravděpodobně nebudou ani schopny vyvolat požadovanou obavu o život nebo zdraví. S dlouhodobostí je také spojená intenzita pachatelova jednání, které může s postupem času více gradovat, aby si tak co možná nejvíce podmanil oběť a prostřednictvím teroru, kterému jí vystavuje, ji dostával pod svůj vliv a moc.

Jelikož mohou být projevy pachatele prováděny mnoha různými způsoby a také v různé četnosti, můžeme říci, že i od tohoto měřítko se bude odvíjet doba, kterou může

---

⁴⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 354, odst. 2, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 306/2009 Sb.

označit za dlouhodobou. Čím více druhů prostředků pachatel používá, tím větší dopad to může mít na psychiku oběti, ačkoliv takové jednání nemusí mít dlouhého trvání. „Splnění požadavku dlouhodobosti je závislé též na formě nebezpečného pronásledování a na intenzitě, s jakou byly jednáním obviněného naplněny zákonem vyjmenované formy nebezpečného pronásledování, přičemž platí, že čím závažnější forma a vyšší intenzita jeho působení, tím kratší doba postačí k tomu, aby šlo o jednání dlouhodobé.“⁴¹

Z klinického hlediska pod pojem stalking zahrnujeme takové projevy chování, projevující se tak, že pachatel se snaží nejrůznějšími způsoby, včetně násilí, útisku či vydírání, opakovaně navázat kontakt s obětí, přičemž opakováním se rozumí více než 10 pokusů o kontakt po dobu nejméně 4 týdnů. V případě, že takové pronásledování oběti trvá delší dobu, je možné ho kvalifikovat jako vysoce nebezpečné a závažné, protože tak postupně dochází ke gradaci útoků a eskalaci násilí ze strany pachatele vedoucího pak nikoli vzácně k pokusu nebo i k dokonané vraždě.⁴²

Druhou podmínkou trestnosti jednání je důvodná obava. Tou myšlena taková obava, která je způsobilá vyvolat úzkost a pocit strachu ze zla, které hrozí. Může se jednat o obavu o zdraví fyzické i psychické, ať už u poškozeného samotného nebo osoby jemu blízké.

Důvodná obava nemusí reálně vzniknout, ale je třeba ale byl teoreticky její vznik možný. Musíme ji posuzovat individuálně, protože u každého jedince nevznikne taková obava ve stejnou chvíli nebo ve stejné situaci. Pokud bude někdo například vyhrožovat starší ženě, matce dětí či naopak přímo malému dítěti, je zřejmé, že u nich obava o život nebo zdraví vznikne mnohem dříve, než u dospělého silného muže. U něho ovšem opět záleží na okolnostech. Bude-li se jednat o muže, který žije sám, nemá rodinu a nemá takřikajíc „co ztratit“, bude možnost vyvolání obavy ztížena, ale bude-li se naopak jednat o otce a milujícího manžela, může být jeho Achillovou patou právě rodina, o jejichž život nebo zdraví bude mít důvodnou obavu.

Jako trestněprávní následek přečinu nebezpečného pronásledování hrozí pachateli za jeho spáchání trest odnětí svobody až na jeden rok nebo zákaz činnosti. Dále je možné

---

⁴¹ Česko. Nejvyšší soud. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1082/2011, ze dne 8.9.2011. s. 5

⁴² ŠÁMAL, P. aj. *Trestní zákoník II : komentář : § 140-421*. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 3008. ISBN 978-80-7400-178-9

za splnění zákonných podmínek uložit i jiné tresty, ačkoliv nejsou v ustanovení výslovně uvedeny, mezi které patří peněžitý trest, trest domácího vězení, trest zákazu pobytu, popř. pokud se jedná o pachatele, který není státním příslušníkem České republiky, též trest vyhoštění. Soud může pachateli uložit zároveň přiměřená omezení a přiměřené povinnosti dle § 48 odst. 4. Bude se jednat především o zdržení se styku s určitou osobou, zdržení se určitého jednání. „Soud může ovšem uložit i jiné než v citovaném ustanovení uvedené povinnosti a omezení s cílem posílit ochranu oběti před pronásledovatelem a zajistit ji co nejdříve alespoň relativní pocit bezpečí a zároveň efektivně odvrátit pachatele od opakování takového jednání v budoucnu.“⁴³

Pokud pachatel uložené povinnosti a omezení nadále porušuje, je možné ho stíhat pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337) a uložit mu tak trest odnětí svobody až na tři roky.

2.5 Přístupy k řešení stalkingu

Nebezpečné pronásledování představuje mnoho různých druhů chování a projevů, ale také motivace pachatele není ve všech případech stejná. Někdy je pronásledování provázeno agresí pachatele, silnými emocemi a na druhé straně může stát vcelku „neškodný obdiv“ slabého jedince. Každý případ je jednoduše naprosto odlišný a jedinečný a nemůže se tudíž vždy uplatňovat pouze jeden přístup k řešení problému.

Stejně je to též při pokusech zastavit pronásledování. V některých případech postačí, když oběť ukončí veškerý kontakt s pachatelem a vzdálí se z jeho dosahu. Naproti tomu existují v nemalém počtu případy, kdy je potřeba zásahu státní moci v podobě policie či trestní nebo civilní justice. Bohužel ne vždy jsou však i tyto orgány ve své snaze zamezit obtěžujícímu chování úspěšné.

---

⁴³ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 263. ISSN 1213-5313

2.5.1 Řešení v praxi

„Řešení případů stalkingu v praxi označuje literatura jako „management případu“. Ten je založen na individuálním přístupu. To znamená, že každý případ je nezbytné nejprve individuálně analyzovat a vyhodnotit. Druhou zásadou je pragmatismus. Tím se míní, že navržené postupy musí přihlížet ke skutečným potřebám oběti, k dostupným zdrojům (tj. jaké kroky jsou pro ni reálné – a jaké nikoliv) a také k ovlivnitelnosti pronásledovatele (tj. na co bude reagovat a na co nikoliv).“⁴⁴

Smyslem a účelem řešení případů v praxi je pochopitelně zajistit bezpečí a klid oběti a co možná nejdříve zastavit pronásledování. Objevují se případy, kdy oběť nechce pouze nečinně přihlížet poskytování ochrany a sama se chce aktivně zapojit a jednat. Nejsou ani výjimečné situace, kdy ať už sama oběť, pokud je k tomu dostatečně silná, nebo osoby jí blízké, získání potřebu se pachateli pronásledování revanšovat.

Z hlediska oběti existují různé možnosti a způsoby, jak pronásledovatele a jeho jednání zastavit:

- **Ignorovat pronásledovatele**

Oběť musí být ve svém jednání přesvědčivá a důsledná. Měla by dát pronásledovateli rezolutně a důrazně najevo, že jeho pocity neopětuje a nemá o něj zájem za žádných okolností. Nesmí vůbec připustit jakoukoliv možnost vzájemného sblížení. Pronásledovatelé mají často nutkání dezinterpretovat sdělení oběti a překrucovat realitu. Mnohdy nastává situace, kdy oběť už psychicky nevydrží a telefon zvonící po desáté vezme. Pronásledovatel v takovou chvíli nevnímá, že na něj obdivovaná osoba do telefonu křičí, ale je povzbuzen a uspokojen tím, že hovor přijala.

- **Ustoupit**

Velmi běžným doporučením je, aby oběť změnila svůj život. Přestěhovala se, přestala chodit na obědy do oblíbené restaurace, změnila supermarket či sportovní centrum. Oběť bývá ale v takových případech dotčena, proč by měla ustupovat, když se

---

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 89. ISBN 978-80-247-2207-8

ničím neprovinila a za nastalou situaci nemůže. Faktem ovšem je, že jediné, co má oběť možnost ovlivnit, je právě vlastní chování a vlastní život. Na základě toho může doufat, že pronásledovatel změni své chování a obtěžování utichne.

- **Pronásledování dokumentovat a zveřejnit**

Dokumentování pachatelových jednání je velmi podstatné, ať už se jedná o jakýkoliv způsob kontaktu. Oběť by si měla schovávat dopisy, dárky, SMS zprávy, ale třeba i fotodokumentaci toho, kdy na ni pachatel čeká před zaměstnáním nebo ji na pracovišti hledá. Veškeré materiály může použít při případných právních krocích.

Současně by se oběť neměla stydět za to, že se stala terčem obtěžujícího pronásledování. Na jedné straně tím může předejít situacím, kdy o ní bude pronásledovatel rozhlašovat pomluvy a nepravdy, a na straně druhé jí psychická podpora známých může velmi pomoci a dodat sílu a energii.

- **Nebýt v tom sama**

Ohrožená osoba by měla již v počátcích pronásledování vyhledávat informace, jak se bránit a situaci řešit. Podobné rady může získat v nejrůznějších psychologických a občanských poradnách, u sociálních pracovníků a na místech zabývajících se poskytováním pomoci obětem trestných činů.⁴⁵

Rozhodně by si dotyčná osoba neměla myslet, že situaci zvládne nejlépe sama. Některé oběti se dokonce bojí někomu svěřit, což samozřejmě není dobře. Může do svého problému zasvětit například i kamarádku. Další zainteresovaná osoba pomůže získat objektivnější náhled na věc nebo bude nápomocná i jinak. Podpora může spočívat v tom, že společně s obětí, která už je psychicky na dně, otevře poslední došlý dopis nebo ji třeba přesvědčí, aby vyhledala odbornou pomoc. V každém případě se domnívám, že v jakékoliv situaci cítí snad každý z nás lépe, pokud ví, že „v tom není sám“.⁴⁶

---

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. s. 124. ISBN 978-80-247-2014-2

⁴⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 89-90. ISBN 978-80-247-2207-8

2.5.2 Trestněprávní intervence a její účinnost

Lze říci, že odborná veřejnost zaujímá jednoznačné stanovisko k efektivitě legislativní úpravy stalkingu. Považují ji za účinnou a přínosnou. Na druhé straně ovšem hovoří některé studie, prováděné v zemích s trestněprávní úpravou tohoto přečinu. Ty dokládají, že pouze malé množství obětí potvrzuje, že by odsouzení pachatele vedlo k ukončení pronásledování. Naproti tomu se mnoho z nich ovšem shoduje na tom, že úspěšnější v tomto směru byla pouhá domluva policí či jen krátkodobé omezení osobní svobody pachatele.

Avšak jiné studie dávají odborníkům za pravdu. Důkazem jsou například údaje z Velké Británie, kde 19% viktimizovaných žen a 15% viktimizovaných mužů uvádí, že k zastavení pronásledování pomohlo varování o podání trestního oznámení.⁴⁷

Obecně se domnívám, že je správný názor profesionálů, totiž že legislativní zakotvení skutkové podstaty trestného činu nebezpečné pronásledování, je velmi důležité a má svůj smysl. Prostřednictvím přijaté trestněprávní úpravy má veřejnost větší možnost se s touto problematikou seznámit a je pravděpodobné, že tak vejde do povědomí širší veřejnosti. Všichni lidé a především pak potenciální oběti jsou lépe informované a mohou získat objektivnější náhled na věc.

Současně si myslím, že fakt, že je zmiňovaná skutková podstata stalkingu součástí naší právní úpravy, znamená více možností pro orgány činné v trestní řízení, zejména policii, která je tak ve svých krocích kryta a může postupovat dle předem daných kritérií. V neposlední řadě může postihovat i taková jednání, která v zemích bez právní úpravy stalkingu postihovat nelze.

2.5.3 Účinnost ochranných opatření

Ve většině zahraničních zemí je poskytována ochrana obětem především prostřednictvím opatření, která mají zabránit jejich kontaktování a sledování pachatelem. Téměř vždy tak může oběť požádat o vydání ochranných opatření přímo soud.⁴⁸

---

⁴⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 91. ISBN 978-80-247-2207-8

Ochranná opatření mají působit především individuálně preventivně, tzn. vůči pachateli. Naše právní úprava vychází z toho, že má-li být řádně zajištěna ochrana společnosti před kriminalitou, nejsou tresty dostačujícím prostředkem. Nemohou totiž zcela zabezpečit potřebu postihovat např. duševně nemocné pachatele nebo výchovně působit na mladistvé.⁴⁹

Bohužel musím konstatovat, že v mnoha případech dochází k porušování soudem udělených omezení a povinností. Pachatele by ovšem v takovém případě měla odrazovat možnost uložení další sankce především v podobě trestu za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, kterého se zmíněným jednáním dopustí.

2.5.4 Účinnost zásahů policie

Poprvé vznikl policejní útvar zaměřený na problematiku stalkingu v USA. V Los Angeles se zrodila v roce 1990 policejní jednotka s názvem „Threat Management Unit“. Z počátku jejího fungování se zabývala především případy známých osobností. Později se však ukázalo, že se tato problematika z daleka netýká pouze jich a útvar zaměřil svou pozornost i na „obyčejné lidi“. V dnešní době pracuje ve výše uvedené policejní jednotce přibližně kolem deseti policistů, kteří řeší ročně až na dvě stovky případů. Jen malá většina z nich se týká celebrit.⁵⁰

Vedle postupu, kdy se problematikou stalkingu s řešením případů zabývá pouze policie, existuje i jiný přístup. Hovoří stále spíše o oblasti Spojených států. Jedná se o profesionály z různých oborů (právníci, psychologové, policie atd.), kteří vzájemně spolupracují. Díky širšímu mezioborovému zastoupení, jsou takové skupiny schopny poskytnout odbornější názor a rady z mnoha úhlů pohledu.

---

⁴⁸ MARVANOVÁ-VARGOVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2007, s. 55. ISBN 978-80-86131-76-4

⁴⁹ ŠÁMAL, P. aj *Trestní zákoník I : Komentář : § 1-139*. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1010 ISBN 978-80-7400-109-3

⁵⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 215 ISBN 978-80-7380-213-4

V Evropě není situace na všech místech stejná. Z hlediska poskytování odborné pomoci a podpory „je zatím nejdále Velká Británie. I ona jde cestou přípravy vybraných policejních specialistů, kteří jsou schopni oběti pronásledování účinně poradit.“⁵¹

2.6 Související předpisy

Aby byla ochrana obětí stalkingu úplná a efektivní je třeba, aby byla vedle trestního práva zajišťována i jinými normami, a to jak normami práva veřejného tak práva soukromého.

Již dříve bylo uvedeno, že za minulé právní úpravy, která neobsahovala zakotvení skutkové podstaty trestného činu nebezpečné pronásledování, byla většina činů, které nenaplnily všechny znaky dnešní skutkové podstaty, postihována jako přestupky podle přestupkového zákona. Přestupek je jedním z deliktů podle správního práva. Avšak i dnes, chybí-li v činu některý znak skutkové podstaty stalkingu, může být orgánem činným v trestním řízení postoupen k jinému než trestnímu orgánu.

Důležitým předpisem ve vztahu ke stalkingu je zákon o Policii České republiky č. 273/2008 Sb.. V hlavě VII. tohoto zákona je upraven institut vykázání. Běžnou praxí bylo, že poté co byl pronásledovatel nucen opustit vymezený prostor, však v kontaktování a obtěžování oběti pokračoval. Tomu se zákonodárce snažil zabránit, a tak doplnil taxativně vymezené povinnosti vykázané osoby v § 45 o povinnost zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou.⁵²

Na základě zákona o Policii České republiky jsou policisté vybaveni příslušnými oprávněními a povinnostmi. Jejich správné využívání by mělo být také značnou posilou při ochraně obětí stalkingu. Problematiky nebezpečného pronásledování se týká například povinnost policie zajistit ochranu života, zdraví, svobody a majetku, právo zajistit osobu, která by svým jednáním mohla ohrožovat život nebo zdraví svoje nebo jiných osob, oprávnění použít donucovacích prostředků při zásahu proti osobě, která svým jednáním ohrožuje život nebo zdraví svoje nebo jiných osob a nebo oprávnění odebrat zbraň

---

⁵¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 215 ISBN 978-80-7380-213-4

⁵² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

agresivní osobě.⁵³

V souvislosti s přijetím nového trestního zákoníku byl novelizován i zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád. Ten v § 163, odst. 1 taxativně vyjmenovává trestné činy, k jejichž stíhání, popřípadě k pokračování ve stíhání je třeba souhlasu poškozeného a k 1.1.2010 mezi tyto trestné činy zařadil i přečin nebezpečného pronásledování.

Souhlasu poškozeného by nebylo třeba v případech, kdy byl nebezpečně pronásledován vedlo až k usmrcení oběti, poškozený by byl mladší patnácti let, nebyl by schopen dát souhlas pro duševní poruchu nebo poruchu, pro kterou byl zbaven způsobilosti k právním úkonům či v důsledku které byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena a nebo v případě, že z okolností zřejmé, že poškozený odmítl dát souhlas nebo s trestním stíháním nebo ho vzal zpět v tísní nebo strachu, který byl vyvolán výhružkami, nátlakem, podřízeností či závislostí.⁵⁴

Jak již bylo řečeno k ochraně před stalkingem je třeba i norem soukromého práva. V této souvislosti bych ráda zmínila tzv. předběžná opatření podle § 76b občanského soudního řádu. Toto ustanovení umožňuje osobě, která je sledována, „podat návrh na nařízení předběžného opatření, kterým bude účastníku, proti kterému návrh směřuje, uloženo zdržet se setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním, za podmínky, že je jedním účastníkem, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Soud musí rozhodnout nejpozději do 48 hodin po podání návrhu a rozhodnutí je vykonatelné a závazné vyhlášením nebo vyhotovením.“⁵⁵

K tomuto neúplnému výčtu souvisejících právních předpisů bych ráda připojila ještě zmínku o nálezů Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 24/10, 94/2011 Sb., kterým se ruší ustanovení § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 485/2005 Sb., o rozsahu provozních a lokalizačních

---

⁵³ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 263. ISSN 1213-5313

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 163

⁵⁵ ČUHELOVÁ, K. Právní nástroje ochrany před neoprávněným sledováním s obtěžováním. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 10, č. 10, s. 557. ISSN 1210-6410

údajů, době jejich uchování a formě a způsobu jejich předávání orgánům oprávněným k jejich využívání.⁵⁶

Návrh Ústavnímu soudu na zrušení výše zmíněných předpisů podala skupina 51 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Návrh odůvodnili tím, že způsob a rozsah uchování a využívání údajů získaných z telekomunikačního provozu zasahuje a je v rozporu s právy a svobodami zaručenými Listinou základních práv a svobod. Takovým zásahem je myšleno i nebezpečí takového zásahu či nebezpečí omezení základních práv a svobod.

Dle názoru navrhuje poslanců porušoval takový zásah konkrétně právo nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, právo na ochranu před neoprávněným zásahem do života jedince, právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, uveřejňováním nebo jiným zneužitím osobních údajů a také právo na ochranu listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, včetně tajemství zpráv podávaných telefonem nebo jiným podobným zařízením.

Dále byli poslanci přesvědčeni, že shromažďování a užívání údajů získaných z telekomunikačního provozu odporuje zásadám demokratického státu a není v souladu především se zásadou proporcionality.

Jako zdůvodnění zrušujícího návrhu poslanci uvedli, že „obsahem napadených ustanovení je uložení povinnosti fyzickým a právnickým osobám, které zajišťují veřejnou komunikační síť nebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací (tedy především telefonních operátorů a poskytovatelů internetového připojení), po dobu 6 až 12 měsíců uchovávat provozní a lokalizační údaje (desítky údajů) o veškeré telefonní a faxové komunikaci, e-mailové a SMS komunikaci, návštěvách webových stránek a využívání některých internetových služeb, specifikované v napadené vyhlášce, a na žádost jsou povinny je poskytovat oprávněným orgánům.“⁵⁷

Pravděpodobně není důvod pochybovat, že rozhodnutí Ústavního soudu bylo správné. Skutečnost, že někdo uchovává v podstatě veškerou naši komunikaci a příslušný orgán ji může v případě potřeby použít, již na první pohled zasahuje do našich zaručených práv. Domnívám se, že do očí bijící je především porušení práva na listovní tajemství a

---

⁵⁶ Česko. Ústavní soud. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/10, 94/2011 Sb., ze dne 22.3.2011. s 2.

⁵⁷ Česko. Ústavní soud. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/10, 94/2011 Sb., ze dne 22.3.2011. s 3.

nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Pokud bychom ale měli k věci přistupovat z hlediska stalkingu, není situace už zcela jednoznačná. Přestože se jedná o zásah do základních práv a svobod, v nemalém počtu případů nebezpečného pronásledování, pomohlo uchování, například internetové či mobilní komunikace, k usvědčení pachatele. Policii měla díky výše zmíněným předpisům v ruce jasný důkaz o pachatelově vině. Můžeme si položit otázku, zda by nebylo vhodnější utvořit v zákoně výjimku pro podobné případy. Jak to ale udělat? Je pochopitelné, že nelze předem vědět, kdy by se shromáždění takové komunikace mohlo hodit. Proto nic podobného není možné a orgány vyšetřující nebezpečné pronásledování budou muset hledat jiné možnosti a způsoby prokázání viny pachatele.

K výše uvedených informacím k zákonu o elektronických komunikacích bych ráda doplnila aktualitu. Dne 22.2.2012 chválila Vláda České republiky novelu několika zákonů, které upravují povinnosti telefonních operátorů a poskytovatelů internetového připojení poskytovat informace. Novela předložená ministrem vnitra a ministry spravedlnosti reaguje na nálezy Ústavního soudu, který rušil část zákona o elektronických komunikacích a také na nálezy rušící § 88a trestního řádu. Zákon novelizuje celkem pět právních předpisů. Stanovuje v nich zejména taxativní výčet orgánů oprávněných požadovat od operátorů a poskytovatelů internetu údaje o tom, kdo, kdy, odkud, s kým i jak dlouho komunikoval. Novelou trestního řádu se dále stanovuje přesný výčet trestných činů, v nichž mohou příslušné orgány údaje získat. Jedná se o porušení tajemství dopravovaných zpráv, podvod, neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací včetně potřebných hesel, nebezpečné vyhrožování a pronásledování, šíření poplašné zprávy, podněcování k trestnému činu a schvalování trestného činu. Dále, vzhledem k judikatuře Ústavního soudu, navrhuje omezit použitelnost podmínek pro získání povolení ke zjištění provozních a lokalizačních údajů pouze pro ty úmyslné trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 3 roky. Novelou navržená doba pro uchování provozních a lokalizačních údajů činí 6 měsíců. Rovněž se zavádí povinnost

zpětné informace, tzn. že lidé, jejichž údaje byly použity při vyšetřování, by se o tom měli dozvědět.⁵⁸

---

⁵⁸ *Vláda chce upravit přístup k telekomunikačním údajům* [online]. [cit. 2012-02-29]. Dostupné z: <http://www.ipravnik.cz/cz/aktuality/art_7750/vlada-chce-upravit-pristup-k-telekomunikacnim-udajum.aspx>

3 Nebezpečné pronásledování a kriminologické poznatky

Z kriminologického hlediska je stalking úmyslným a neoprávněným pronásledováním jiné osoby, jejíž život je tak znepríjemněn, ztížen, a jejíž bezpečnost je ohrožena. Hlavním znakem je opakující se a dlouhodobé pronásledování a obtěžování, prováděné nevyžádanými projevy pozornosti. Důsledkem takového zájmu je narušení soukromí poškozené osoby, její svobody a důstojnosti. Někdy dochází k ohrožení psychického i fyzického zdraví oběti a v extrémních případech i života.⁵⁹

3.1 Okolnosti vzniku

V zahraničí se běžně provádějí psychologické studie, které se zaměřují na různá hlediska pronásledování a také na faktory vzniku. Nejčastěji jsou studie prováděny se zaměřením na pachatele. V České republice se s podobnými výzkumy příliš nesetkáme.

Z výsledků výše zmíněných psychologických studií lze dovodit, že pronásledování je více ovlivněno pachatelem, resp. osobností pachatele než situačními hledisky. Z toho vyplývá, že chování oběti nemá na pronásledování žádný vliv a nebo pouze nepatrný. Problém je tedy v pachateli. Jeho chování ale není jednoduché změnit, a to ani pomocí terapeutických praktik. Velmi často má problémové chování pachatele kořeny v jeho dětství a především pak ve vztahu s matkou. Pachatelé stalkingu jsou velmi často neschopni řešit vztahovou závislost, jsou agresivní, nejistí a projevuje se u nich citová ambivalence.⁶⁰

Druhou skutečností, kterou lze na základě výzkumů konstatovat, je odlišnost v pohlaví pachatelů, tj. mezi mužskými a ženskými pachateli. Rozdíl lze spatřovat v první řadě ve schopnosti řešit vztahové problémy. V případě mužských pachatelů je problém v tom, že muži neumí řešit komplikace ve vztahu a uchylují se tak ke stalkingu, který pro

---

⁵⁹ ŠIMORDOVÁ, A. „Stalking“ z kriminologického pohledu se zaměřením na pachatele a obět' [online]. 2011, [cit. 2011-11-18]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stalking-z-kriminologickeho-pohledu-se-zamerenim-na-pachatele-a-obet-73846.html>>. ISSN 1213-189X

⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, roč. 6, č. 4, s. 276. ISSN 1210-9150

ně představuje jediné přijatelné řešení. Naopak ženy jsou velmi dobře schopné řešit jakékoliv vztahové problémy a stalkingu se dopouštějí naprosto systematicky, kontrolovaně a s rozmyslem.

Stalking je zvláštním druhem vztahového násilí. Podstatné je, že se jedná o vztahy, bez ohledu na to, zda jsou reálné nebo iluzorní. Iluzorní vztahy jsou takové vztahy, které reálně neexistují, ale jsou pouze v pachatelových představách. Prostřednictvím pronásledování pak mají vzniknout. Z pohledu pachatele jsou akcí, kterou se snaží vztah navodit, iniciovat. Obětí může být buď osoba pachateli známá a nebo naopak osoba, se kterou se zatím nikdy nesešel.⁶¹

V reálném vztahu je vztah skutečný. Stalking je reakcí pachatele na určitou situaci, určitý problém, který pachatel neumí řešit a právě stalking pro něj představuje výhradní východisko. Nechápe, že pronásledování není řešením, ale naopak celou situaci zkomplikuje.

Dalším možným a častým dělením stalkingu je dělení podle vztahu, který mezi sebou oběť a pronásledovatel měli. V největším množství případů je stalking následkem konfliktů v intimních vztazích. Jedná se tzv. ex-partner stalking, který vzniká až v 50% ze všech případů pronásledování. Podstatou je, že se bývalý partner/ka nedokáže smířit s ukončením vztahu a stalking má sloužit buď jako prostředek znovuoživení partnerského vztahu a nebo v opačném případě jako prostředek pomsty.

Druhou skupinu tvoří tzv. další vztahy, zejména pak pracovní či sousedské. V takových případech je motivem v první řadě pomsta a domnělé bezpráví.

Poslední skupinu na základě dělení stalkingu dle vztahu oběti a pachatele jsou mediálně zprostředkované vztahy. Pachatel dotyčnou mediálně známou osobu přímo nezná, možná s ní ani nikdy nepřišel do osobního kontaktu, ale vyhlédl si ji prostřednictvím médií. Pronásledování celebrit bývá často typickým příkladem iluzorního vztahu.

Jak již bylo řečeno v úvodních částech práce, stalking byl ve svých počátcích spjat především s erotománií, tj. erotickým poblouzněním. V moderní době se ovšem okolnosti

---

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 220. ISBN 978-80-7380-213-4

mění a vliv na něj mají především moderní komunikační prostředky a také dnešní doba a kultura.

Díky moderním technickým zařízením je v dnešní době pronásledování mnohem jednodušší. Pronásledovatel se nemusí spoléhat na to, že pošťák doručí dopis. Zahlcování oběti SMS zprávami či e-maily je mnohem rychlejší, jednodušší i účinnější. Pachatelé velmi často zneužívají ke svému obtěžování internet, kde mohou ničit pověst oběti v diskuzních fórech nebo ji například nabízet k erotickým službám.⁶²

„Na stalkingu se podepisuje i duch doby. Tradiční jednoduché životní hodnoty jsou rozkolísané. Procesy utváření identity osobnosti jsou komplikovanější. Pro mnoho lidí je stále složitější najít odpověď na otázku, co je spokojený život. V mnoha ohledech se posouvají hranice norem. Patrné je to v oblasti mezilidských vztahů, sexuality i násilí. Viditelné je to i na pronásledování. Stalking se z původně ryze psychiatrické záležitosti (tj. erotické poblázněnosti) rozšířil. Postihuje širší varietu vztahů a pronásledovatelé už nejsou jenom osoby, které lze na první pohled označit jako „případ pro psychiatra“. Vedle erotických či obdivných pohnutek může stalking být veden i pomstychtivostí a záští.“⁶³

3.2 Příčiny pronásledování

Příčinami pronásledování jsou myšleny důvody, proč je stalking páchán, resp. proč určitá osoba v určité situaci páchá stalking, přestože jiná osoba v téže situaci se ho nedopouští. Kde a v čem je tedy původ konání tohoto trestného činu. Obecně platí, že je vždy spojen s osobností pachatele, je jejím důsledkem. Existují tři teorie, které zatím nejlépe vysvětlují příčiny stalkingu.

---

⁶² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 221. ISBN 978-80-7380-213-4

⁶³ ČÍRTKOVÁ, L. Nebezpečné pronásledování [online]. *Předneseno na besedě Společnosti pro kriminalistiku 8. prosince 2009*, [cit. 2012-2-20]. Dostupné z: <http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=65:stalking&catid=34:lanky&Itemid=57>

3.2.1 Teorie vazby

Autorem teorie vazby neboli upoutání (attachment) je anglický psychoanalytik John Bowlby. Základem teorie vazby je vybudování stabilního a emocionálně uspokojivého vztahu mezi dítětem a matkou. Zdravá a pevná vazba na osobu matky je vnímána jako základní biosociální skutečnost, která determinuje schopnost potomka zacházet v průběhu celého života zdravě (normálně) se sociálními a intimními vztahy.⁶⁴

Podle této teorie je pro život člověka, pro to, jak bude schopen navazovat vztahy, fungovat a žít v nich, určující vztah, který měl v dětství s matkou. Pokud vazba dotyčného na matku trpí nějakou vadou, popř. vůbec není, nebude jedinec ani později schopen vztahy zakládat na respektu a důvěře v druhou osobu nebo je navazovat či naopak rozvazovat.

Odborná veřejnost se domnívá, že různé druhy poruch vazeb na matku mohou mít vliv na vznik různých typů stalkerů a stalkingu. Prozatím evidujeme dvě hypotézy ohledně propojení pronásledování s negativními zkušenostmi z dětství. Narušená vazba, která se projevuje úzkostným či ambivalentním připoutáním k matce vytváří predispozice ke stalkerství. Druhou hypotézou je, že u konkrétní osoby dochází k propuknutí stalkingu, pokud je později konfrontována se situací, která u něj vyvolá stejný pocit ublížení, který zažil v dětství.⁶⁵

3.2.2 Teorie psychoanalytická

Také tato teorie reflektuje dopad prožitků a vztahů z dětství na život v dospělosti i během dospívání. Podstatou psychoanalytické teorie ovšem není vazba na matku, ale vztah k ní (objekt). Dobrý a zdravý vztah s matkou pomáhá utvořit správnou osobnost člověka.

„V rané interakci dítěte s matkou se vytváří stabilní „já“, klíčová instance osobnosti, ve které jsou uloženy pozitivní zkušenosti o sobě samém, jež pochází ze smysluplných interakcí s objektem (matkou). Díky vztahovým zkušenostem s matkou se

---

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 80. ISBN 978-80-247-2207-8

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 80. ISBN 978-80-247-2207-8

dítě naučí vnímat samo sebe jako plnohodnotnou, cennou a důležitou osobnost. Ve stejné interakci získává také pevnou představu o matce, která se v jeho očích jeví jako spolehlivý, přátelský a důvěryhodný objekt. Tím se utváří jeho schopnost nezávisle na fyzické přítomnosti matky dobývat a prozkoumávat svět. Představa matky mu dodává pocit vlastní hodnoty, jistoty a bezpečí. Proces oddělení od matky a vlastní individuace se tak ubírá zdravou, normální cestou. Dojde-li z různých důvodů k narušení rovnováhy mezi přirozeným hledáním autonomie na straně jedné a zajišťováním pocitu bezpečí nebo saturováním pocitu blízkosti, vznikají disfunkční způsoby jednání. Obranné mechanismy odstartované úzkostí ze ztráty důležité osoby (důležitého objektu) mohou mít podobu nezdravého přilnutí, ale i devalvace a agresivního odmítání referenční osoby. V teorii je tento proces popisován jako rozštěpení objektu na „dobro a zlo“.⁶⁶

V případě, že dojde k situaci, kdy matka může reprezentovat dobro i zlo nebo dokonce jen zlo, může to znamenat, že se dotyčný jedinec nenaučí dodržovat od důležitého objektu potřebnou distanci a tentýž problém ho bude provázet po celý život. Nebude se pak umět vyrovnat se standartními stavy a věcmi spojenými se skončením vztahu.

3.2.3 Teorie psychodynamická

Psychodynamická teorie, na rozdíl od dvou předchozích, nevyhází z vlivu zážitků v raném dětství, ale akcentuje aktuální, abnormální chování pronásledovatele.

Patologické chování pronásledovatele tato teorie vysvětluje prostřednictvím poruch osobnosti pronásledovatele. Nepodstatné přitom je, jak tyto poruchy vznikly. Za stěžejní poruchy jsou považovány narcistická a hraniční porucha osobnosti. Jejich účelem je absolutní destrukce oběti. Stalkeré jsou obsesivními pronásledovateli a jsou motivováni záští, pomstychtivostí a nepřátelstvím vůči oběti. Příčinou stalkingu je podle této koncepce osobnostní porucha pronásledovatele. Prvotní spouštěč pronásledování spočívá v odmítání pokusů o kontakt nebo ukončení vztahu ze strany oběti.⁶⁷

---

⁶⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 80. ISBN 978-80-247-2207-8

⁶⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 81. ISBN 978-80-247-2207-8

Uvedená teorie ovšem nepokrývá všechny případy, na což upozorňují její kritici. Nelze pod ní zařadit pronásledovatele, jejichž chování není z pohledu klinického určení závažné.

3.3 Druhy pronásledování

Druhy pronásledování, resp. druhy chování pronásledovatelů jsou velmi různorodé. Určitá činnost, chování samo o sobě nemůže být posuzováno jako stalking. Stalkingem jako takovým se stane až ve spojení s dalšími aktivitami a za splnění podmínek dlouhodobosti jednání a možnosti vzbuzení důvodné obavy o život a zdraví u oběti nebo osob jí blízkých. Pronásledovatel může také využívat mnohých prostředků, které ani samy o sobě nemusí být nezákonné.

Základním členěním je rozdělení pronásledování podle jeho závažnosti na tři druhy, tj. na obtěžování, pronásledování a pronásledování s vyhrožováním.

- **Obtěžování**

Stalking ve své nejmírnější podobě je obtěžování. Pachatel se pokouší kontaktovat oběť prostřednictvím zpráv, dopisů, květin nebo dárků. K doručování využívá poštovní či kurýrní služby a také běžná komunikační zařízení. Důležité je, že s obětí nejde do přímého kontaktu a nesnaží se k oběti přiblížit, nechává si od ní odstup.

Ačkoliv se jedná o nejmírnější podobu, i tak může v oběti vyvolat značný strach a stres a důsledky jsou velmi závažné. Dotyčná osoba totiž netuší, zda v této fázi pachatelovo jednání končí a jí od něj nehrozí bezprostřední nebezpečí nebo jestli se chování zvrtné v těžší formu, tj. v pronásledování.

- **Pronásledování**

Pronásledování již zahrnuje více či méně otevřený kontakt pachatele s obětí. Důležitým znakem je, že v této formě jsou zřetelné známky fyzické přítomnosti pachatele, například v podobě vzkazů na dveřích od bytu, na pracovním stole nebo ničení věcí oběti. Někdy se mohou objevovat i razantnější pokusy o kontakt v podobě sledování, pachatel se

pokusí dostat do skříňky oběti v zaměstnání nebo ji fyzicky napadne. Jedná se v podstatě o kombinaci obtěžování a pronásledování.⁶⁸

- **Pronásledování s vyhrožováním**

Nejzávažnější podobou stalkingu je pronásledování s vyhrožováním. Jedná se o takové chování, kdy pachatel oběti vyhrožuje pomocí dálkové komunikace, tzn. dopisy, zprávami, telefonáty a zároveň při přímém kontaktu s ní. Pachatel může oběti vyhrožovat například zničením věcí, ublížením nebo zabitím, ale také tím, že ublíží nebo zabije sebe nebo jiné osoby.

3.4 Charakteristické způsoby jednání pronásledovatele

Existují nejrůznější způsoby, jakými stalkeři svou oběť pronásledují a vyhrožují jí. Nejčastější je používání takových metod, jako jsou telefonáty, dopisy, e-maily, popřípadě pronásledovatelé oběť sledují, číhají na ní, potulují se v její blízkosti, poškozují majetek, narušují domovní svobodu nebo dokonce ohrožují její život nebo zdraví. Znamé je též násilnické chování a sexuální obtěžování. Stalking je problémem dlouhodobého charakteru a pro oběť představuje chronický a stěžejší kontrolovatelný stres, jemuž je vystavena.⁶⁹

3.4.1 Pronásledování pomocí komunikačních prostředků

Moderní doba poskytuje prostřednictvím mnoha technických vymožeností pachatelům stalkingu nejrůznější prostředky pronásledování. Navíc je v podstatě nemožné zjistit totožnost pachatele, pokud je dostatečně chytrý a mazaný. Praktiku zasílání klasických dopisů dnes pachatelé už téměř neprovozují, ale používají především mobilní telefony a internet. Obtěžování prostřednictvím zasílání SMS zpráv nebo e-mailů je mnohem jednodušší, intenzivnější a působivější, vedle toho také v podstatě „zadarmo“.

---

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 226. ISBN 978-80-7380-213-4

⁶⁹ DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. Přel. J. Hájek. 2007, roč. 7, č. 10, s. 279. ISSN 1213-5313

„Z obecného úsudku je přitom zřejmé, že množství telefonátů nebo jiných kontaktů bez patřičného věcného důvodu a bez vyžádání, nebo dokonce proti vůli oběti, překračuje únosnou hranici. V jednom z živých případů obdržela pronásledovaná osoba během jedné hodiny, v níž probíhala konzultace v poradně, 18 drsně erotických SMS s vtíravými prosbami o možnost návratu k pronásledovateli.“⁷⁰

Do této skupiny lze také zařadit zanechávání vzkazů a sdělení například na pracovním stole v zaměstnání, na domovních dveřích či okénku u auta. Dále doručování dárků a květin kurýrní službou nebo s využitím třetí osoby.

3.4.2 Sledování a vyhledávání osobního kontaktu

Pod tuto kategorii pronásledování můžeme zařadit situace, kdy pachatel oběť pozoruje, sleduje nebo na ni čeká před domem či zaměstnáním. Následně ji buď na cestě doprovází, a nebo postáváním na zmíněných místech pouze demonstruje svou přítomnost. Objevuje se na místech, kde oběť tráví svůj volný čas, v restauracích, navštěvuje tytéž kulturní akce apod.

Svou nepřetržitou přítomnost může pronásledovatel prokazovat i tím, že po celé dny dokumentuje, co oběť dělá, kde byla a s kým a tyto materiály jí poté zasílá.

3.4.3 Psychický nátlak, pomluvy a osočování

Téměř v polovině všech případů stalkingu se pachatel uchyluje k osočování a lživým nactiutřačným pomluvám. Taková sdělení mohou být uveřejňována pomocí letáků, plakátů i internetu. Poškozující nápisy oběť následně nachází v prostorách svého bydliště, pracoviště i třeba v dopravních prostředcích. Do této skupiny také spadají veškeré činnosti pachatele, kterými se snaží dostat oběť pod svou moc a kontrolu. Může jít i o poškozování jejího majetku, vniknutí do jejího soukromí za účelem odcizení určitých

---

⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 60. ISBN 978-80-247-2207-8

symbolických věcí, jako jsou osobní předměty a fotografie. Zvláště citelné jsou útoky proti domácím mazlíčkům.⁷¹

3.4.4 Zneužívání třetích osob

Velmi často dochází k tomu, že pachatel zmanipuluje své okolí a v podstatě ho přesvědčí o tom, že obětí je on sám. Okolí pak domlouvá oběti, v domnění, že pachatelem je ona, ať svého jednání zanechá, zařizují osobní setkání nebo také donášejí skutečnému pachateli informace o oběti a jejích dalších krocích.

Právě kvůli takové metodě chování pronásledovatele se obětí doporučuje, aby se se svým problémem co nejdříve svěřily okolí, aby tak ony získaly jeho podporu a k výše uvedené situaci nemohlo dojít.

3.4.5 Fyzické násilí

Držitel diplomu v oboru forenzní psychologie Americké rady profesionální psychologie, Reid Meloy, Ph. D., je názoru, že zvrácená krása trestného činu stalkingu spočívá v tom, že poskytuje dobré zázemí pro studium interpersonálního násilí. Pokud chápeme násilí jako úmyslný akt agrese proti jiné lidské bytosti, který vede nebo může vést ke způsobení fyzického zranění, pak pronásledování samo o sobě neobsahuje žádné násilné chování. Pronásledování je ohrožujícím a obtěžujícím chováním, které vyvolá v oběti strach a obavy.⁷²

Většinovým názorem odborníků je, že pod fyzické násilí řadíme závažnější formy násilí, tj. napadání a také sexuální útoky proti osobě. Jakmile dojde při stalkingu k fyzickému násilí v podobě bití, kopání či kousání, znamená to obecně vyšší stupeň nebezpečnosti a ohrožení oběti a pronásledování se tak stává závažnějším případem. Setkáváme se také s používáním nejrůznějších prostředků, pomocí kterých je násilí páčáno. Jedná se například o zbraň, provaz ke škrcení nebo motorové vozidlo, kterým

---

⁷¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 62. ISBN 978-80-247-2207-8

⁷² BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and Psychosexual obsession: Psychological Perspectives for Prevention, Policing and Treatment*. Chichester: Wiley. 2002. s. 105. ISBN-10: 0471494593, ISBN-13: 9780471494591

pachatel na oběť najíždí. „Zvláštností extrémního fyzického násilí je u stalkingu jeho předcházející ohlašování. Nemálo pronásledovatelů se uchyluje k tzv. avízům. To znamená, že to, co hodlají učinit, oznamují předem. Avizují i nejtěžší zločin vraždy, celkem otevřeně sdělují rovněž termín, kdy k ní dojde, a způsob jejího provedení.“⁷³

3.4.6 Cyberstalking

Specifickou podobu stalkingu představuje cyberstalking, tedy pronásledování pomocí internetu. Zahrnuje takové aktivity, jakými jsou nevyžádané e-maily, rozesílání negativních nebo vulgárních zpráv prostřednictvím chatů, blogů, diskuzí, záměrné útoky na data v počítačích a jiné způsoby virtuálního poškozování, šíření pomluv a lživých informací poškozujících oběť, její dobré jméno, pověst, rodinné poměry.⁷⁴

Internet ale pachatele využívají i jiným způsobem. Především bych zmínila velkou nebezpečnost sociálních sítí. Lidé jsou na nich poměrně sdílní a otevřeně komunikují o mnoha věcech, což pachateli jen nahrává. Může tak bez větších obtíží sledovat život oběti, co dělá, s kým se stýká, kam chodí atd. Časté je také inzerování prodeje věcí a majetku, šíření pomluv s úmyslem poškodit pověst oběti, ale i nabízení sexuálních služeb, kde pachatel klidně uveřejní i telefonní číslo oběti, které pak volají potenciální zákazníci s lascivními návrhy.

Oběťmi cyberstalkingu jsou především ženy a v pozici pronásledovatelů naopak hlavně muži. Ve většině případů cyberstalkingu se oběť s pachatelem zná ze skutečného života a velmi často spolu v minulosti měli intimní vztah. Existují i případy, kdy si pachatel oběť vyhlédl na internetu, to je ale spíše výjimečné.

Docentka Čírtková v jedné ze svých knih uveřejňuje tabulku, která byla sestavena podle výzkumu Voss provedeného v roce 2004 a uvádí frekvenci výskytu jednotlivých

---

⁷³ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 62. ISBN 978-80-247-2207-8

⁷⁴ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 258. ISSN 1213-5313

způsobů pronásledování tak, jak o nich podávaly svědectví oběti. Tabulka je uvedena v Příloze II.

3.5 Pronásledování prominentů

Přestože pronásledování celebrit je dnes v podstatě samostatnou oblastí stalkingu, právě tento jev vzbudil větší zájem policie i veřejnosti o tuto problematiku. V roce 1989 se z okrajového jevu stal takřka přes noc fenoménem současné forenzní psychologie. Způsobila to vražda 22leté americké herečky Rebeccy Schaeffer, která byla zastřelena před svým domem. Vrahem byl teprve devatenáctiletý Robert John Bardo, který herečce po dlouhou dobu zasílal zamilované dopisy. Bardo ve svém projevu přitvrdil poté, co zhlédl film, ve kterém měla herečka milostnou scénu s jiným hercem. Postelová scéna, ho rozrušila natolik, že se rozhodl Schaefferové pomstít. Herečka, netušíc, jak její pronásledovatel vypadá, otevřela svému vrahovi dveře a ten ji na místě zastřelil. Shodou okolností byly ve stejné době zavražděny svými pronásledovateli ještě tři další neprominentní ženy. Souběh těchto případů způsobil, že z pronásledování se v USA stal problém mimořádné naléhavosti.⁷⁵

V České republice tomu nebylo jinak. K nejznámějším pronásledovaným celebritám patří zpěvák Karel Gott, kterého přibližně dvacet let pronásleduje německá fanyнка Hannelore Uhl. K dalším známým českým a slovenským osobnostem, které nebyly ušetřeny této nepříjemné zkušenosti patří zpěvačka Dara Rolins, Lucie Bílá nebo například herečka Ilona Svobodová.

Známé jsou ale také případy pronásledování neprominentních osobností, především žen. Českou veřejností otřásl dva závažné případy stalkingu, které byly kriminalisty vyšetřovány a skončily smrtí oběti. V dubnu roku 2008 byla za bílého dne zastřelena pětadvacetiletá žena před jedním z pražských nákupních center ve Štěrboholích. Vrahem byl její bývalý přítel, který ji už dlouhou dobu pronásledoval a krátce po hrůzném činu spáchal sebevraždu. V červenci 2007 došlo k vraždě Michaely Malinké, která byla ubita větví kolegou z práce, Petrem Hanušem, který ji dva roky pronásledoval. V obou

---

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 68. ISBN 978-80-247-2207-8

zmíněných případech se oběť obrátila na policii. Sledně Malinké navíc nepomohla ani spolupráce s Bílým kruhem bezpečí ani fakt, že byla o její situaci natočena reportáž, jež byla vysílána ještě před její vraždou. V době vraždy byl již pachatel za své útoky pravomocně odsouzen, ale pro špatný psychický stav byl odložen výkon trestu odnětí svobody.⁷⁶

3.5.1 Pronásledovatelé prominentů

Typ či charakteristiku pachatelů pronásledování celebrit nelze přesně určit, vymezit. Pronásledovateli jsou osoby nejrůznějšího věku, od dospívajících až po důchodce, ale také různého pohlaví.

Některé rysy mají ovšem pronásledovatelé celebrit společné. Ve většině případů se jedná o pachatele, kteří jsou ve vztazích s druhými osobami neúspěšní a jejich vztahy nemají do budoucna dobré vyhlídky. Navíc mají situaci zhoršenou tím, že nemohou objektu své touhy uniknout, právě proto, že je mediálně známý.

Nápadný je u pronásledovatelů celebrit častý výskyt klinicky relevantních symptomů. Osobnost pronásledovatele je emocionálně ambivalentní, histrionská, narcistická, antisociální a její chování je dramatické a emocionální. Poměrně často se osobnost pachatele vyznačuje psychotickými potížemi, což u pronásledovatelů neprominentních osob je spíše výjimečné. Právě v tomto ohledu je stalking spojován s erotománií.⁷⁷

V tomto případě nemá erotománie nic společného se s erotikou a sexem. Jedná se pouze o iluzi a fantazii pronásledovatele, který se domnívá, že ho jeho vyhlédnutý objekt touhy miluje a představuje si všelijaké romantické scénáře. Věří, že jsou si souzeni a patří k sobě.

U pronásledovatelů celebrit není výjimkou, že za jistých okolností upustí od pronásledování vybrané osoby, například v okamžiku, kdy je mediálně uveřejněn její vztah s jinou osobou a nadále upřou svou pozornost na jinou známou osobu. Takovým způsobem

---

⁷⁶ VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 331-332. ISSN 1214-3758

⁷⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 68-69. ISBN 978-80-247-2207-8

někdy stalkeri vystřídají i několik osobností. Velmi často také stalker pronásleduje současně více osob najednou. Z uvedeného vyplývá, že pro některé stalkery není tolik důležitá osoba, kterou si vyhlídly, jako samotný proces pronásledování.

3.5.2 Druhy pronásledování prominentů

U pronásledování celebrit se rozlišují různé typy pronásledování podle toho, do jaké role pachatel vybranou osobu dosadil. Tyto typy se mohou vzájemně prolínat. Na základě zmíněného kritéria se rozlišuje mezi prominenty pronásledovanými jako jsou milenec (milenka), člen rodiny, objekt delikventní sexuality, nepřítel, údajný spiklenec a prostředek cesty ke slávě.⁷⁸

- **Milenec (milenka)**

Pozice milence (milenky) je nejčastější rolí, do které je oběť zasazena. Vyskytuje se v největším množství případů. Role milence či milenky může mít dva póly. V prvním z nich považuje pachatel oběť za čistou asexuální bytost. Vztah je z jeho strany pouze platonický. Okamžik zjištění, že oběť je sexuálně aktivní jako každý jiný člověk, může v pachateli vyvolat nenávisť, zlost a začne se chovat agresivně. V opačném, druhém případě je motivace pachatele čistě sexuální a oběť je terčem jeho erotického pobláznění. Například v dopisech či SMS zprávách mají jeho vzkazy lascivní podtext, vyjadřuje své sexuální touhy, představy apod.

- **Člen rodiny**

Pronásledování oběti, kterou pachatel považuje za člena rodiny, bývá v celku neškodné. Upoutání se na dotyčnou osobu tímto způsobem bych možná přirovnala k fascinaci mladšího bratra starším. Pachatel celebritu obdivuje, vzhlíží k ní, chce být jako ona. Hodně frekventované je zaslání dárků, nejrůznějších pozorností i dopisů, ve kterých pronásledovatel dotyčné osobě popisuje, co celé dny dělá, jak se cítí apod.

---

⁷⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 70. ISBN 978-80-247-2207-8

- **Objekt delikventní sexuality**

Velmi nebezpečné je, na rozdíl od předchozí varianty, pronásledování celebrit, které pachatel považuje za objekt své delikventní sexuality. U tohoto druhu stalkingu převládá u pronásledovatele chování lovce. Oběť zpočátku nemá tušení, že je pronásledována a pozorována. Rozhodující funkcí takového chování pro pachatele je, že tak získává informace, které potřebuje pro naplánování a zosnování útoku. Tento druh se ale častěji vyskytuje u pronásledování neprominentních lidí.⁷⁹

- **Nepřítel**

Na celebritu dosazenou do role nepřítele narážíme v nejvíce případech v politice. V pokusech pachatele o kontakt s obětí se velmi často objevují vulgární texty a vyhrožování.

- **Údajný spiklenec**

„Psychotické potíže jsou určujícím znakem i u spiklenecké podoby pronásledování. Zpravidla se s ní setkávají tváře známé z televizní obrazovky. V sáhodlouhých dopisech jim pisatel líčí, jak odhalil pravé poselství nějaké relace, které sice uniklo běžnému divákovi, ale pisatel se oklamat nenechal. Souvislosti uváděné v dopisech jsou na první pohled poťouchlé, bizarní. Dokud zůstává prominent pouze příjemcem bludných konstrukcí, eskalující vývoj nehrozí. Změní-li se však z příjemce nebo spoluspiklence na nepřítele, nelze rizika podceňovat.“⁸⁰

- **Prostředek cesty ke slávě**

O posledním druhu pronásledování prominentů mluvíme v případech, kdy je oběť považována za prostředek, pomocí kterého, se má pachatel zviditelnit a proslavit. Využívá

---

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 70. ISBN 978-80-247-2207-8

⁸⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 71. ISBN 978-80-247-2207-8

tak mediální známosti oběti ke svému prospěchu a naplnění cíle. Tato varianta je charakteristická u narcistních pronásledovatelů.

3.6 Pachatelé stalkingu

Pro samotné pachatele stalkingu neboli pronásledovatele, se vžilo označení stalkerů. Velká část forenzně zaměřených studií se snaží vysvětlit psychologie stalkera a rozčlenit je do několika typů. Kritérii pro takové rozdělení jsou především typ oběti (zda se jedná o bývalého partnera, prominenta apod.), předcházející vztah k oběti (zda se jednalo o reálný či iluzorní vztah) a také osobnost pachatele a jeho motivace k činu. Pronásledování může být motivováno láskou a obdivem, ať už skutečným či nikoliv, ale také zlobou a nenávistí. Tyto důvody motivace bývají ale velmi často nepřesné a zkreslené. Skutečnými motivy bývá především navázání kontaktu a vyhledání blízkosti vybrané osoby (cca 28 % případů), získání absolutní kontroly a moci nad obětí a jejím životem (cca 36 % případů) a konečně zničit psychické i fyzické zdraví oběti.⁸¹

V roce 1993 vytvořil psycholog David Holmes na základě zkombinování výše uvedených kritérií šest skupin pronásledovatelů. Jedná se o:

- pronásledovatele prominentů („celebrity stalker“),
- pronásledovatele bývalého partnera („domestic stalker“),
- pronásledovatele politiků („political stalker“),
- pronásledovatele z vášně („lust stalker“), jehož chování je motivováno především sexuálně a stěhuje se od oběti k oběti,
- pronásledovatel ze zjištěné motivace („hit stalker“), který pronásledované oběti vyhrožuje fyzickým násilím za účelem materiálního zisku, neprojevuje se u něj žádná psychická porucha a
- pronásledovatele odmítnutého a zhrzeného láskou („love-scorned stalker“).⁸²

---

⁸¹ ŠIMORDOVÁ, A. „Stalking“ z kriminologického pohledu se zaměřením na pachatele a oběť [online]. 2011, [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stalking-z-kriminologickeho-pohledu-se-zamerenim-na-pachatele-a-obet-73846.html>>. ISSN 1213-189X

⁸² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 72 ISBN 978-80-247-2207-8

Pachateli stalkingu jsou zejména muži, výzkumy uvádějí, že až v téměř 80 % případů. Ženy ovšem bývají vypočítavější a obratnější a hůře se tak u nich aplikuje trestní postih. Průměrný věk pachatele stalkigu je mezi 30 až 40 lety, což naznačuje, že jsou oproti pachatelům jiných trestných činů obecně starší. Pokud se jedná o zaměstnání, více než polovina pachatelů je zaměstnaných. Většina z těch, kteří zaměstnání nemají, o něj přišla právě v důsledku páchaní stalkingu, protože je nadměrně časově zatěžoval. Přibližně v polovině případů měl pachatel s obětí dříve intimní vztah. Druhou polovinu tvoří převážně případy pronásledovatelů, kteří trvalý vztah nikdy neměli, dále případy pronásledování profesního a obdobného charakteru, ale také případy, kdy je pachatel naprosto neznámou osobou.

3.6.1 Typologie stalkerů z hlediska trestnosti a prognózy jeho chování

Existuje mnoho různých možností a kritérií, podle kterých a proč lze rozčlenit stalkery na typy. Teorií a hypotéz, které se touto problematikou zabývají, je rovněž celá řada. Žádná z nich se však neuchytila jako obecně platná a závazná. Uvedeme si proto 3 nejhlavnější způsoby klasifikace.

První typologií, kterou se budeme zabývat, je rozdělení z hlediska trestnosti pachatele a prognózy jeho dalšího chování. Pro posouzení zmíněného kritéria nám může pomoci tzv. vícerozměrná klasifikace, jež zahrnuje tři roviny. Řeč je o psychopatologické rovině, vztahové rovině a rovině motivační.⁸³

- **Psychopatologická rovina**

Na této úrovni rozlišujeme skupinu stalkerů psychotických, dále skupinu intermediární (tito mívají omezeny rozpoznávací a ovládací schopnosti) a skupinu psychicky zdravých stalkerů (popř. s poruchami nepatologického typu)⁸⁴.

---

⁸³ DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. Přel. J. Hájek. 2007, roč. 7, č. 10, s. 280. ISSN 1213-5313

⁸⁴ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 258. ISSN 1213-5313

Chceme-li posoudit trestnost pachatele, musíme ho nejdříve rozdělit do některé z uvedených skupin podle toho, zda se u něj vyskytují psychotické symptomy a je u něj diagnostikována psychotická porucha, zda se jedná o psychicky zdravého pachatele, který netrpí duševní poruchou a nebo se pachatel nachází, takříkajíc, mezi uvedenými dvěma jevy a míra jeho psychopatologických symptomů umožňuje jeho chování zařadit mezi tzv. jinou závažnou duševní poruchu. A dále se musíme zaměřit na možnost ovlivnění schopnosti pachatele ovládat a kontrolovat své jednání zjištěnými psychotickými symptomy.

- **Vztahová rovina**

Tato rovina je velmi podstatná pro stanovení správné prognózy dalšího chování pachatele. Rozlišuje případy, kdy je obětí stalkera bývalý partner/ka a nebo osoba jemu známá nebo neznámá. Poznatky shromážděné znalci, kteří mají se stalkingem letité zkušenosti z praxe ukazují, že zejména v případě, kdy mezi obětí a pachatelem existoval intimní vztah, tj. jedná se o bývalé partnery, je třeba počítat se zvýšeným rizikem násilného chování.⁸⁵

- **Motivační rovina**

Pro stanovení prognózy dalšího možného jednání pachatele je také velmi podstatná jeho motivace. Pronásledovatel je ve svém jednání motivován buď pomstou, láskou a nebo narcismem. Případy, kdy je hlavním cílem pachatele se obětí pomstít, bývají těmi nejnásilnějšími a nejagresivnějšími.

---

⁸⁵ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 259. ISSN 1213-5313

3.6.2 Typologie stalkerů z hlediska motivace a cílů

Tuto typologii stalkerů rozpracoval P. E. Mullen (1999) a zaměřuje se především na předvídání rizika fyzického násilí. Snaží se předpovědět dobu trvání a povahu pronásledování, ohrožující rizika a násilné chování.⁸⁶

Mullen zavádí pojem domény rizika a pracuje se čtyřmi znaky, kterými jsou eskalace (zda se pronásledování stupňuje), doba trvání pronásledování (obecně platné je, čím delší průběh, tím horší prognóza), obnova pronásledování (poté, co pachatel své činy zdánlivě ukončí) a konečně intenzivní psychické a sociální poškozování oběti. Na základě uvedeného pak rozlišuje pět typů stalkerů.⁸⁷

Rizikovitost pronásledování podle uvedené typologie pachatelů znázorníme tabulkou (Příloha III.).

- **Typ 1: Odmítnutý stalker** („rejected stalker“)

Pachatelem pronásledování je v tomto případě člověk, který měl s obětí nějaký vztah. Může se jednat o vztah intimního charakteru, ale taky profesní, rodinný atd. Pronásledovatel se nedokáže smířit s ukončením vztahu a cílem jeho pronásledování je buď snaha o „slepení“ vztahu, smíření a nebo naopak touha pomstít se právě za to, že vztah skončil. Možná je i kombinace těchto motivací. Pachatel bývá v těchto případech žárlivý, frustrovaný a jeho chování je agresivní a hysterické.

- **Typ 2: Hledač intimity** („intimacy seeker“)

Pronásledovatelem je zde osoba, která nemá žádný skutečný vztah, ale velmi po něm touží. Ve většině případů svou pozornost obrací na osoby, které nezná a nebo jen sporadicky, například z televize (hledač intimity bývá nejčastěji pachatelem pronásledování zaměřeného na celebrity). Dotyčnou osobu si vyhlédne, zbožňuje ji a je

---

⁸⁶ MULLEN, P. E., PATHÝ, M. Stalkers and their victims. *Psychiatric times* [online]. 2001. s. 2., [cit. 2012-02-27]. Dostupný z: <<http://www.psychiatrictimes.com/display/article/10168/53941?pageNumber=1>>

⁸⁷ ŠIMORDOVÁ, A. „Stalking“ z kriminologického pohledu se zaměřením na pachatele a oběť [online]. 2011, [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stalking-z-kriminologickeho-pohledu-se-zamerenim-na-pachatele-a-obet-73846.html>>. ISSN 1213-189X

přesvědčen, že ho také miluje a nebo alespoň brzy milovat bude. Touží, aby ho oběť akceptovala. Tito pachatelé si nepřipouští, že by snad nebyli ve svém jednání úspěšní a odmítnutí buď ignorují a nebo mají tendence sdělení přerušovat ve svůj prospěch. Jakýkoliv kontakt berou pozitivně a vykládají si ho jako zájem oběti.

- **Typ 3: Nekompetentní svůdce** („incompetent suitor“)

Do tohoto typu pronásledovatele spadají osoby, které obvykle bývají intelektuálně omezené a sociálně málo kompetentní, způsobilé.⁸⁸ Často se v životě setkávají s odmítnutím, nezájmem a ignorancí a tudíž touží po intimních schůzkách a kontaktu. Můžeme říci, že tito pronásledovatelé nejsou příliš vytrvalí v tom smyslu, že by svou pozornost upnuli jen na jedinou osobu a tu bez přestání vytrvale obtěžovali a kontaktovali. Jakmile jsou odmítnuti, většinou se upnou na jinou (další) osobu.

- **Typ 4: Nenávistný slídlil** („resentful stalker“)

Tento typ stalkera svou oběť pronásleduje kvůli domnělé nebo skutečné újmě, kterou mu podle něj oběť způsobila. Příkladem může být mladý nezaměstnaný muž, který si vyhlédnu ženu středního věku, která mu připadá příliš šťastná a bohatá – na jeho úkor. Vyniká vytrvalostí a rafinovaností pronásledování, které mu přináší uspokojení.⁸⁹ Domnívá se, že je v právu, protože když ho oběť poškodila, tak je vlastně on sám v postavení oběti. Jeho cílem je zejména kontrola oběti.

- **Typ 5: Predátorický násilník** („predatory stalker“)

Tato skupina je v porovnání s předchozími skupinami poměrně malá. Cílem tohoto typu stalkerů je v první řadě vykonávat násilnou činnost a agresí za každou cenu. O fyzickém násilí na oběti často sní a pociťuje slast a uspokojení z ovládnutí oběti. Svou oběť pozorují tak nenápadně a detailně, jak jen to je možné, aby si o ní sestavili podrobný

---

⁸⁸ KAMPHUIS, J. H., EMMELKAMP, P. M. G. Stalking – a contemporary challenge for forensic and clinical psychiatry [online]. *The British Journal Of Psychiatry*. 2000, s. 208. [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <<http://www.bjp.rcpsych.org/cgi/content/full/176/3/206>>

⁸⁹ VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 332. ISSN 1214-3758

obrázek, a v okamžiku, kdy mají dostatek informací, zaútočí. Na rozdíl od předešlých typů stalkerů se snaží být co nejdiskrétnější. V podstatě nechtějí, aby je jejich potenciální oběť vyzorovala a objevila. Jediné na co se chystají, je útok.⁹⁰

3.6.3 Typologie stalkerů z hlediska jejich nebezpečnosti

Poslední typologie pachatelů stalkingu pochází z dílny J. Boona a L. Sheridan (2002), kteří mají s fenoménem stalking bohaté zkušenosti a zaměřuje se zejména na nebezpečnost, která plyne z osobnosti stalkera. Jejich typologie je odvozena z podrobné analýzy 124 skutečných případů. Cílem autorů bylo vytvořit v praxi použitelnou klasifikaci stalkerů, kterou by mohli policisté využít při řešení případů. Klasifikace zahrnuje popis 4 základních typů stalkerů s procentuálně vyjádřenou četností jejich výskytu a také doporučované postupy pro řešení případů.⁹¹

- **Typ 1: Pronásledování bývalým partnerem**

Pronásledování bývalým partnerem neboli tzv. ex-partner stalking se vyskytuje až 50 % všech případů pronásledování. Riziko násilností ze strany bývalého partnera je hodně vysoké. Obecně se má za to, že se fyzického násilí na oběti dopouštějí častěji osoby, s nimiž měla oběť intimní vztah než osoby, které jsou oběti neznámé. Velmi často se tak děje za okolností, kdy v předchozím vztahu docházelo k domácímu násilí. Pochopitelně ale ne vždy se pachatelé ex-partner stalkingu k fyzickým útokům uchylují.

Motivací bývalého partnera k pronásledování je, že se nedokáže smířit s ukončením vztahu, přijde si odkopnutý a zrazený. Jeho jednání je hnáno buď touhou opět vztah obnovit a mít opět po svém boku milovanou osobu a nebo naopak pomstou a nenávistí, kdy je cílem pachatele, aby oběť trpěla. Pronásledovatel je orientován na minulost.

---

⁹⁰ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : Žena v domácím násilí*. Překlad. M. Burger. 1. vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2008, s. 52. ISBN 978-80-251-1786-6

⁹¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 227-228. ISBN 978-80-7380-213-4

V okamžiku, kdy se osoba stane obětí ex-partner stalkingu, ve většině případů se jí doporučuje, aby výhrůžky pronásledovatele nepodceňovala a přerušila s ním veškeré kontakty.

- **Typ 2: Pronásledování umanutým obdivovatelem**

Četnost výskytu toho jevu se pohybuje zhruba kolem 18 % všech případů. Pronásledování poblázněným obdivovatelem je měkčí varianta pronásledování, která má podobu obtěžování kvůli údajné zamilovanosti. Rozlišují se dva podtypy podle věku, a to mladý obdivovatel a obdivovatel středního věku. Osoba, která je pronásledována, je v tomto případě spíše idolem než obětí. Idol tvoří středobod prožívání pachatele, dominuje v jeho fantazii. Pronásledovatel sice intenzivně usiluje o kontakty s idolem, nebývá však obvyklé, že by zde hrozilo fyzické násilí. Stalker nemá v plánu vyvolené osobě škodit a ubližovat jí. Jeho chování zahrnuje prvky obdivu, zbožňování a milostné poblázněnosti. Nejde o kontrolu, pomstu či touhu získat moc nad obětí. Poblázněný ctitel je orientovaný na budoucnost, touží po romantickém vztahu s dotyčnou osobou. V jeho prožívání dominuje idealizovaný obraz, milovaná osoba je všudypřítomná. Příznačné je, že fantazírování je romantické a pozitivní.⁹²

U mladého obdivovatele se doporučuje poradenství a psychologické zásahy zahrnující opatrné a chápavé kroky. U obdivovatelů středního věku se doporučuje v zásadě stejný přístup, avšak doplněný o přerušování veškerých fyzických kontaktů (terčem nežádoucích projevů náklonnosti se totiž často stávají nové kolegyně na pracovišti apod.). Účelné je také probrat problémy existujícího vztahu (např. neutěšenou situaci v manželství stalkera).⁹³

- **Typ 3: Fixovaný pronásledovatel s duševními poruchami**

Tento typ pronásledovatelů se vyskytuje přibližně ve 20 % všech případů. Stejně, jako u předchozího typu, se rozlišují dva podtypy podle nebezpečnosti, a to na

---

⁹² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právnický*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 74. ISBN 978-80-247-2207-8

⁹³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 228. ISBN 978-80-7380-213-4

pronásledovatele méně nebezpečného a se zvýšenou nebezpečností. První typ se zaměřuje především na ženy, se kterými přichází profesně do kontaktu. Často se u něj projevuje porucha osobnosti a chování (psychopatie). Domnívá se, že i oběť touží po kontaktu s ním. Tito pronásledovatelé jsou dobrými manipulátory, ale k silným hrozbám se příliš neuchylují. Obětem se v těchto případech opět doporučuje, aby s pachatelem přerušily veškeré kontakty a byly ve svém jednání důsledné a razantní.⁹⁴

Fixovaný pronásledovatel se zvýšenou nebezpečností je více nebezpečným typem pronásledovatele. Vyskytují se u něj těžší psychické poruchy. Mnohdy má za sebou hospitalizaci v nějakém psychiatrickém zařízení. Jeho chování je agresivní a má sexuální podtext. Ve svém obtěžování je vytrvalý a rafinovaný. Oběťmi jsou ženy i muži, většinou ovšem významné a atraktivní (celebrity, profesor atd.). I u toho typu pachatelů se poškozeným osobám doporučuje přerušit s pronásledovatelem jakýkoliv kontakt a v tomto případě také snažit se podnítit prozkoumání pachatele z pohledu psychiatrie nebo jiných podobných disciplín.

- **Typ 4: Sadistický pronásledovatel**

Sadističtí pronásledovatelé jsou velmi nebezpeční a setkáváme se s nimi přibližně ve 12 % případů. Dominuje u nich touha kontrolovat život oběti, nápadný je sklon k eskalaci kontroly a zastrašování oběti. Okolí ho vnímá jako psychopatickou a citově chladnou osobnost. Vůči oběti pachatel střídá projevy laskavostí a násilností a ta se pak nedokáže zorientovat. Vnější intervence bývá v těchto případech ztížená. Terapeutickou péči potřebuje i oběť. Doporučuje se okamžitá izolace oběti od pronásledovatele. Pachatel se ale mnohdy snaží svou oběť vyhledat s cílem získat zpět kontrolu nad jejím životem, a je proto nutné oběť ukrývat. Policie by si měla být vědoma toho, že inteligentní sadistický

---

⁹⁴ NAVRÁTILOVÁ, J. Stalking. *Dny práva – 2009 – Days of Law : The Conference Proceedings* [online], 1. edition. Brno : Mysaryk University, 2009, s. 3, [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Navratilova_Jana__1383_.pdf>. ISBN 978-80-210-4990-1

pronásledovatel dokáže předvídat formální postupy a umí využít naučené bezmoci oběti k tomu, aby minimalizoval svůj postih.⁹⁵

Pachatelé pronásledování tohoto typu působí navenek jako milé a přátelské osoby. Dokáží se skvěle přetvařovat a dostat tak okolí na svou stranu. Uvnitř se ovšem jedná o člověka, který je lstivý, nenávistný, necitlivý a arogantní.

Sadistický stalking je extrémním případem pronásledování. Právě tento typ odpovídá za tragické případy stalkingu. Pachateli jsou zejména muži, obětí bývají muži i ženy. Oběť pro pachatele představuje lovnou zvěř a jeho cílem je absolutní moc a kontrola nad obětí. Jeho obsese kontinuálně vzrůstá. Často bývá jeho výběr oběti pro okolí nepochopitelný. Stalker si většinou vyhlédne pozitivně laděnou, veselou, kontaktní, přátelskou a v životě úspěšnou osobu. Takového jedince považuje za objekt hodný jeho zájmu, kterého stojí za to zničit. Z těchto důvodů je pro oběť i její okolí zpravidla nepochopitelné, proč si vybral právě ji. Oběť pachatele většinou nezná a nebo pouze povrchně, například bydlí ve vedlejší domě. Sadistický stalker z počátku volí subtilní metody. Svým jednáním signalizuje, že se zdržuje v blízkosti oběti, nechává vzkazy na pracovním stole nebo v uzavřeném autě. Dochází k situacím, kdy oběti kupříkladu poškodí auto a následně jí nabízí svou pomoc s opravou. Cílem těchto aktivit, že oběť psychicky oslabit a demonstrovat jí svou moc. Příznačným chováním takového pachatele je i rozšiřování pomluv o oběti. V rozvinuté fázi pronásledování dochází i na výhrůžky. Formulace hrozeb je explicitní. Dalším typickým znakem je, že stalker své jednání přeruší a později opět začne.⁹⁶

Doporučit postup řešení pronásledování sadistickým stalkerem je velice obtížné. Pachatelé jsou hodně nebezpeční a bývají také velmi chytří. Vyznají se v oficiálních postupech a bývají tak o krok napřed. Domluva ze strany orgánů činných v trestním řízení na ně nemá žádný vliv. Tyto případy vyžadují závažnější trestní postih, popř. odbornou psychiatrickou léčbu. Důležité je, aby případné nové místo pobytu oběti, zůstalo pro pachatele utajeno.

---

⁹⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, roč. 6, č. 4, s. 278. ISSN 1210-9150

⁹⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 76. ISBN 978-80-247-2207-8

3.7 Oběti stalkingu

Obětí stalkingu může být prakticky každý člověk. Nezáleží na jeho sociálním původu, věku, pohlaví či individuálních sklonech. Ze statistik vyplývá, že si pachatelé nejčastěji vybírají osamocené osoby a nebo osoby, které před nedávnem ukončily partnerský vztah. V pozici oběti jsou především ženy. Velkému riziku, že se stanou obětí, jsou vystaveny také osoby, jež pracují v exponovaných profesích. Platí to nejen pro slavné umělce, politiky a moderátory, nýbrž i pro osoby, které mají v důsledku své profese těsnější kontakt s ostatními lidmi, jako například advokáti, soudci, lékaři, učitelé.⁹⁷

Nauka o obětech se nazývá viktimologie a jedná se o relativně novou disciplínu. „Zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů. Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se „spolupodílí“ na interakci v průběhu trestného činu. Nejde přirozeně o to zatížit oběť určitou spoluvinou, a tím omlouvat a zbavit viny pachatele. Pěstování viktimologie směřuje k vypracování poznatků o tom, jak se lze účinně vyhnout roli oběti a jakými preventivními opatřeními lze snížit riziko ohrožení.“⁹⁸

Právně z pohledu viktimologie je stalking speciálním jevem. Nejedná se o „jednorázový zásah“ do života poškozené osoby, ale naopak o soustavnou a dlouhodobou činnost. Například v případě přepadení nebo znásilnění je oběť vystavena jednorázovému činu, se kterým se postupně může vyrovnávat. Naproti tomu stalking je opakující čin, kdy je oběť podrobena dlouhodobému tlaku a stresu a cítí se neustále ohrožena. Většina obětí stalkingu nepovažuje za nejdůležitější stíhání nebo potrestání pachatele, ale jejím cílem je, aby pronásledování skončilo a ona mohla opět vést normální nerušený život.

Stalking se v mnoha ohledech odlišuje od jiných stresových zážitků a traumat. V řadě případů bývá například složité přesně určit počátek pronásledování. Rodí se v podstatě v okamžiku, kdy oběť vlastním úsudkem dojde k závěru, že snahy pronásledovatele o kontakt považuje za obtěžující a nevyžádané. Ačkoliv podnikne pokus o více či méně jasné odmítnutí, pronásledovatel ve svém jednání neustává a někdy se jeho intenzita i stupňuje. Nevyžádané projevy zájmu se stávají stalkingem v té míře, v jaké oběť dospívá k přesvědčení, že se pachatel vměšuje do jejího soukromí, porušuje ho a získává

---

⁹⁷ DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. Přel. J. Hájek. 2007, roč. 7, č. 10, s. 280. ISSN 1213-5313

⁹⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*, 4. vydání. Praha : Portál, s.r.o., 2004. s. 187. ISBN 80-7178-931-3

nad ním kontrolu. Oběť jen obtížně odlišuje neškodné projevy zájmu a nevyžádané pozornosti od projevů nebezpečných. Oběť není schopna predikovat další vývoj událostí. V podstatě čeká na to, co se bude dál odehrávat.⁹⁹

V souvislosti s výše uvedeným odborníci hovoří o tzv. spirále stalkingu. Jedná se v podstatě o tři fáze, kterými oběť postupně prochází. První fází tvoří samotná činnost, jednání stalkera, tzn. e-maily, telefonáty, SMS zprávy atd. V oběti vyvolává zaskočení a překvapení z nastalé situace. Ve druhé fázi si oběť začíná uvědomovat, co se vlastně stalo a vzpamatovává se. Tato fáze netrvá nikdy příliš dlouho a nastupuje třetí fáze. V ní oběť se strachem očekává, co se bude dál dít, jak se celá situace vyvine. Poškozená osoba je soustavně neklidná, podezřívavá, je ve stresu a cítí se bezmocná.

3.7.1 Důsledky stalkingu pro oběť

V důsledku soustavného a dlouhodobého obtěžování je oběť vystavena značnému stresu, je neklidná a mohou se u ní objevit i psychické obtíže. Mnoho obětí stalkingu má poruchy spánku, mají pocit, že je neustále někdo sleduje, jsou podezřívavé, mají deprese i poruchy příjmu potravy, nejsou schopné normálně komunikovat s jinými lidmi. Některé oběti jsou dokonce natolik psychicky zdeptané, že uvažují o sebevraždě. Studie také prokazují, že oběti nebezpečného pronásledování mohou trpět posttraumatickou stresovou poruchou (PTSP). Vyskytuje se totiž u nich zvýšená ostražitost a bdělost, poruchy koncentrace a také změny v chování obětí, což jsou znaky tvořící podstatu PTSP. Dopady stalkingu na oběti vyjádříme procentuálně v tabulce (Příloha IV.).

Docentka Čírtková v jedné ze svých knih uvádí, že výzkumy prokazují následující reakce obětí na stalking:

- 54 % obětí změni v důsledku pronásledování pracoviště,
- 39 % změni bydliště,
- 25 % někdy uvažovalo o sebevraždě a
- 15 % má konflikty v sociálním okolí.¹⁰⁰

---

⁹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 83. ISBN 978-80-247-2207-8

Vedle zdravotních problémů mají oběti také potíže sociální a finanční, popř. pracovní. Není výjimkou, že je mnoho obětí nuceno změnit bydliště nebo dokonce v podstatě celý svůj život. Velké procento jich ztratí zaměstnání, protože v důsledku psychických problémů, způsobených pronásledováním, nejsou schopny nadále pracovat. Jak již bylo zmíněno, mnoho jich také trpí pocitem, že jim je soustavně někdo nablízku a situace končí i tak, že dotyčná osoba není vůbec schopná komunikovat s okolím nebo až dokonce vyjít z domu. Pochopitelně pak dochází k jejímu naprostému sociálnímu odloučení.

3.7.2 Ochrana obětí trestných činů

Dne 15.2.2012 schválila vláda České republiky návrh zákon o obětech trestných činů, kterým se rozšiřují jejich práva.

Dosavadní legislativní úprava ochrana obětí trestných činů je značně roztráštěná (úpravu obsahu například trestní řád), neúplná, nijak neupravuje třeba přístup orgánů činných v trestním řízení k obětem a nebo případný doprovod oběti blízkou osobou. Nová úprava by měla být komplexní. Jedná se o úplně nový zákon, jehož přijetím se přiblížíme státům západní Evropy, kde je oběť chráněna a preferována, a které ve většině případů mají samostatný zákon o obětech.

Nový zákon rozšiřuje práva obětí trestných činů. Klíčové je zejména zakomponování práva na poskytnutí odborné pomoci, kdy chce Ministerstvo spravedlnosti posílit roli neziskového sektoru, především občanských sdružení. Plánuje vést seznam veřejných nestátních neziskových organizací, kterým bude k poskytování odborné pomoci udělena akreditace, a které budou ze strany Ministerstva podporovány formou dotací a grantů.

Dále zákon poskytuje obětem právo na informace, kdy bude mít možnost účastnit se většího počtu jednotlivých procesních úkonů, získání informací o věcech, u kterých to dříve nebylo možné (například o propuštění pachatele ze zabezpečovací detence či vězení). Oběť, která je oslabena, ať už psychicky či typem trestného činu, má právo zvolit si tzv.

---

¹⁰⁰ ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. A KOL. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. s. 122. ISBN 978-80-247-2014-2

důvěrníka, což může být kupříkladu příbuzný nebo právník, který ji bude moci doprovázet při různých procesních úkonech. Možnost zvolit si důvěrníka by měla oběti zaručit právo na ochranu před nadbytečnou psychickou zátěží v průběhu vyšetřování.

V průběhu řízení bude obětem nabídnuta možnost učinit prohlášení o tom, jaký měl daný trestný čin dopad na její život, jak ji ovlivnil a poškodil. Soud bude následně brát takové prohlášení v potaz při výměře trestu. Tento institut se osvědčil v anglosaském právu.

V neposlední řadě zákon pamatuje na poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. Ta bude posílena u obětí, kterým bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena těžká újma na zdraví nebo dokonce smrt a také u obětí sexuálních deliktů. Pomoc jim bude poskytována až v částce 50.000 Kč, která bude hrazena státem a následně vymáhána po pachateli.

3.7.3 Falešné oběti stalkingu

Falešná oběť nebo také údajná či zdánlivá oběť je označení pro osobu, které doopravdy obětí stalkingu není, přesto se za ní ale vydává. Navenek i při jednání s orgány činnými v trestním řízení či jinými institucemi vystupuje jako oběť, ačkoliv ve skutečnosti žádného trestného činu ani pachatele není.

Z praktických případů známe údajné oběti nejrůznějších trestných činů, jako například znásilnění, stalkingu, ale i únosu nebo podvodu. Jelikož se v poslední době počet podobných případů stále rozšiřuje, může o problematice falešných obětí hovořit jako o aktuálním problému.

Důvody, pro které označení falešná oběť nazývám problémem, lze shrnout do několika bodů. Prvním důvodem je zbytečné plýtvání zdroji, které jsou orgány činnými v trestním řízení používány k objasnění nepravých případů. Mám se na mysli nejen drahocenný čas příslušných orgánů, ale také například finanční prostředky. Případy falešných obětí ovlivňují věrohodnost pravých, skutečných obětí. Na základě obvinění nepravých obětí jsou podezírání nevinní. A konečně, falešné oběti žádají ve většině případů o odbornou pomoc příslušné instituce přesto, že jí ve skutečnosti nepotřebují a opět tak mohou být na jejich úkor poškozeny pravé oběti, které takovou pomoc především potřebují.

Rozlišujeme dva hlavní typy nepravých obětí. „První skupinu tvoří falešné oběti, kterou svou viktimizaci záměrně předstírají. Na své jednání pohlížejí reálně, vědí, že klamou. Druhou skupinu tvoří falešné oběti, které ztratily kontakt s realitou nebo je toto spojení v určitém ohledu narušeno. O své viktimizaci jsou subjektivně přesvědčeny. Falešná obvinění vznášená vůči známým nebo neznámým pachatelům nejsou z jejich strany uvědomovanou lží.“¹⁰¹

Nápadným znakem u takovýchto údajných obětí je, že téměř vždy z pronásledování obviňují neznámého pachatele a nebo také skupinu pronásledovatelů. Avšak stalking má vždy pouze jediného pachatele. Často si také o údajných pachatelích vymýšlejí neuvěřitelné a skoro až nemožné příběhy.

U falešných obětí obvykle chybí počáteční fáze popírání viktimizace. Neváhají a nemají problém si viktimizaci přiznat, což je ale pro pravé oběti stalkigu typické. Také pocity studu a počátečního soucítění s pronásledovatelem, které se pravidelně objevují u určitých typů stalkingu, u nepravých obětí zcela absentují. Falešné oběti často nedokáží uvést iniciální událost, která stalking odstartovala. Nevzpomínají si, proč a jak v jejich případě stalking začal.¹⁰²

---

¹⁰¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 102. ISBN 978-80-247-2207-8

¹⁰² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 106. ISBN 978-80-247-2207-8

4 Vybrané kazuistiky stalkingu

V této kapitole budou zpracovány dva skutečné případy nebezpečného pronásledování. V žádném z nich nebudou, s ohledem na zúčastněné osoby a povinnost mlčenlivosti, uváděny konkrétní osoby, jména ani místa. Následovat bude rozhovor s obětí dalšího případu nebezpečného pronásledování, jehož příběh v něm bude nastíněn. V celé kapitole bude pro pronásledovatele užíván pojem „pachatel/ka“ a pro osobu pronásledovanou pojem „poškozený/á“.

4.1 Případ 1. - Bývalá přítelkyně

4.1.1 Původ případu

S následujícím případem jsem se osobně setkala při výkonu studentské praxe v advokátní kanceláři v Praze. Materiály mi byly zpřístupněny na základě právního zastupování naší kanceláři a udělené plné moci. Z důvodu povinnosti mlčenlivosti nemohu dále některé údaje blíže konkretizovat.

4.1.2 Popis případu

Poškozený se s pachatelkou seznámil díky svým přátelům z vysoké školy začátkem prosince roku 2009. Jejich vzájemná komunikace probíhala z počátku pouze prostřednictvím sociální sítě Facebook, kdy si poškozený s pachatelkou dopisovali a znali se pouze přes fotografie na svých profilech. Po krátké době si domluvili osobní setkání a tím jejich vztah začal.

Přestože se jednalo o vztah pohodový a bezkonfliktní, poškozený po relativně krátké době zjistil, že není podle jeho představ, začal pochybovat o společné budoucnosti s pachatelkou a inicioval rozchod. Také rozchod proběhl bez větších obtíží a po vzájemné dohodě ukončili poškozený s pachatelkou svůj vztah, přibližně na konci ledna roku 2011.

Následně poškozený odstranil veškeré kontakty na pachatelku na sociální síti a také Skypu. Na toto pachatelka reagovala podrážděně a přerušila s poškozeným jakýkoliv

kontakt. O pár dní později objevil poškozený na zahradě domu obálku se všemi dárky, které kdy pachatelce daroval.

Právě v této době, okolo zmíněného rozchodu, začalo docházet k prvnímu obtěžování poškozeného. Na jeho profil na sociální síti Facebook mu přicházely sprosté a urážlivé zprávy, jejichž společným jmenovatelem byly útoky na osobu poškozeného. Přibližně po 14 dnech se poškozený s pachatelkou usmířili a znovu obnovili svůj vztah. Obtěžující zprávy ovšem neustávaly a byly zaměřeny nejen na osobu a život poškozeného, ale také na vzbuzení obav poškozeného z obnoveného vztahu a zároveň se snažily zdiskreditovat osobu přítelkyně poškozeného (pachatelky).

Poškozený definitivně ukončil vztah s pachatelkou v květnu 2010. V této době mu začaly chodit SMS zprávy z internetových portálů na jeho dvě telefonní čísla, a to soukromé i služební. Následně si nechal poškozený přijímání internetových zpráv zakázat, postupně na obě svá čísla. Následně nastalo klidné období, kdy poškozený nebyl žádnými zprávami obtěžován. Toto trvalo přibližně do poloviny července, kdy začaly přicházet urážlivé a obtěžující SMS zprávy z konkrétních dvou čísel. Většina z nich se týkala bývalé přítelkyně (pachatelky) poškozeného a jejich snahou bylo vzbudit žárlivost a závist.

V příštích měsících se obtěžování zprávami zintenzivnilo a byly způsobilé vzbudit v poškozeném důvodnou obavu o jeho život a zdraví. Z uvedených zpráv jasně a zřetelně vyplývalo, že je poškozený během celého dne sledován. Popisovaly údaj o tom, co poškozený dělá, kde a s kým byl a také monitorovaly jeho aktivitu na internetovém blogu, kde se poškozený zapojoval do diskuzí. Obtěžování poškozeného, které probíhalo pouze prostřednictvím komunikačních prostředků, trvalo více než jeden rok.

Na základě všech výše uvedených skutečností podal v listopadu 2010 poškozený trestní oznámení, ve kterém sice nebyl s jistotou schopen přesně označit pachatele trestné činnosti, avšak uvedl podezření, že uvedené protiprávní aktivity namířené proti jeho osobě jsou spojeny s jeho bývalou přítelkyní. Policie se celou situací začala zabývat a vydala Záznam o zahájení úkonů trestního řízení ve věci nebezpečné pronásledování.

Aby poskytl poškozený policii veškerou potřebnou součinnost, udělil příslušníkům policie souhlas ke zjišťování údajů o telekomunikačním provozu, a to pro své soukromé i služební telefonní číslo, s platností od srpna 2010 do února 2011. Policie ČR následně podala Návrh na vydání příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu, ve kterém žádala o zjištění všech dostupných údajů telekomunikačního provozu, tj. ke zjištění všech

telefonních čísel aktivních i pasivních hovorů a SMS včetně observačních buněk a použitých IMEI s telefonními čísly, včetně prošetření v systému CIS, včetně ustanovení IP adres při případné telekomunikaci cestou sítě internet. Návrh byl soudcem schválen a byla tak zjišťována dvě telefonní čísla, ze kterých byly poškozenému zasílány obtěžující SMS zprávy. Jedno z čísel nebylo ve sledovaném období použito v žádné telefonním přístroji a nešlo ho tudíž zjistit, avšak druhé bylo použito v přístroji, ve kterém bylo, mimo jiné, používáno telefonní číslo patřící bývalé přítelkyni poškozeného (pachatelce). Orgánem policie bylo tak odvozeno, že dotyčná buď zná pachatele a nebo je jím sama. Byla tedy přizvána k podání vysvětlení a následně se k přečinu nebezpečné pronásledování doznala.

Později byl dokonce poškozenému zaslán od pachatelky omluvný dopis, ve kterém se dotyčná, mimo jiné, k činu přiznala a mezi poškozeným a pachatelkou byla dále uzavřena Dohoda o způsobu vyrovnání, kde vyjádřila dotyčná lítost nad svým jednáním a zavázala se poškozenému uhradit služby advokáta.

Vzhledem k uvedenému podal státní zástupce Obvodního státního zastupitelství návrh na potrestání a Obvodním soudem byl vydán trestní příkaz. Proti trestnímu příkazu byl ze strany pachatelky podán odpor, čímž došlo ke zrušení příkazu a věc byla následně Obvodním soudem rozhodnuta rozsudkem o vině. Pachatelka podala proti rozsudku Obvodního soudu odvolání a nyní (leden 2012 – pozn. autorky) byla celá věc postoupena k posouzení Městskému soudu v Praze.

4.1.3 Charakteristika poškozeného a pachatele

Poškozeným je muž mezi 25-30 lety s vysokoškolským vzděláním. V době pronásledování byl poškozený zaměstnaný. Pochází z úplné rodiny a nemá žádného sourozence a sám je bezdětný. Žije sám v panelovém bytě. Má velmi dobré vztahy se svými rodiči, především s matkou, na kterou je velmi citově vázán. Jedná se o cílevědomého člověka, který je svědomitý a pečlivý. Mezi přáteli je oblíbený.

Pachatelkou přečinu nebezpečné pronásledování je žena, bývalá partnerka poškozeného, původem slovenské národnosti. Pachatelka je věkem starší než poškozený, je jí kolem 30 let. Má středoškolské vzdělání a v době pronásledování byla zaměstnaná. Pochází z neúplné rodiny, žila pouze s matkou, která jí ovšem vždy nevěnovala potřebnou pozornost, nemá sourozence. Nebyla u ní zjištěna žádná závislost, avšak přiznala občasné užívání slabších léků na nervy. Motivací k činu jí byla pomsta poškozenému za to, že

ukončil jejich vztah a ona se cítila „odkopnutá“. Chtěla mu dát najevo, že je o ní zájem, a že poškozený udělal chybu, když se sní rozešel. Toužila, aby se jí poškozený pokusil získat zpět. Uvedla, že poškozeného považovala za životního partnera, který je jí souzen a plánovala založení rodiny.

4.1.4 Shrnutí případu

V tomto případě se jedná o tzv. ex-partner stalking, který se vyskytuje až v 50 % všech případů a také je u něj nejvíce pravděpodobný výskyt fyzického násilí. Konkrétně se jedná defenzivní typ ex-partner stalkingu, kdy pronásledování není pokračováním domácího násilí, ale cílem je zde především obnova vztahu.

Vzhledem k velmi krátkému intimnímu vztahu, který pronásledování předcházelo lze dovozovat velkou citovou ambivalenci, a také upřenost a závislost pachatelky. Jejím úmyslem nikdy nebylo poškozenému ublížit fyzicky, ale naopak jasným cílem bylo, mimo jiné, ho zranit duševně. Pachatelka chtěla, aby poškozený trpěl stejně jako ona po skončení vztahu, s čímž se zcela evidentně neuměla vyrovnat. Její jednání bylo ale hlavně motivováno touhou po obnově vztahu.

Orgány činné v trestním řízení právně kvalifikovaly jednání pachatelky jako přečin nebezpečné pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. b), c), s čímž lze plně souhlasit. V trestním příkaze bylo uvedeno, že se pachatelka dopustila jednání, kterým jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, přičemž toto bylo doplněno o nutnou zákonnou kumulativní podmínku, aby mohl být zmíněný paragraf použit, a to, že toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.

S ohledem na to, že případ ještě nebyl definitivně ukončen a především uvedeným okolnostem případu, si dovoluji odhadnout, že Městský soud v Praze, jako soud odvolací, potvrdí rozsudek Obvodního soudu a pachatelku uzná vinnou z přečinu nebezpečné pronásledování, jelikož proti existují jasné a usvědčující důkazy o její vině, ať už se jedná například o zjištěné údaje o telekomunikačním provozu, omluvný dopis či Dohodu o vyrovnání.

4.2 Příklad 2. - Umanutý pacient

4.2.1 Původ případu

S druhým případem jsem měla možnost se seznámit prostřednictvím právního oddělení nemocnice, na které se poškozená, jako zaměstnankyně, z počátku obrátila. K prostudování materiálů udělila poškozená souhlas a následně mi sama sdělila a poskytla zbylou část údajů a informací. Ani v tomto případě nemohu, s ohledem na účastníky, některé údaje blíže konkretizovat.

4.2.2 Popis případu

Poškozená pracovala jako zdravotní sestra v nemocnici a právě tam se seznámila s dotyčným pacientem (pachatelem). Ten docházel pravidelně po dobu čtyř let na oddělení, kde sestřička pracovala. Za celé roky však nedošlo ze strany pacienta k žádnému projevu sympatií či pokusu o kontakt.

Zlomová situace nastala když se pachatel střetl s poškozenou v místě jejího pracoviště po službě, kdy již byla oděna v civilním oblečení. Právě tehdy se do poškozené, podle pachatelových slov, „zabouchl“. Od této chvíle začaly poškozené docházet pravidelně dopisy, ve kterých jí pachatel vysvětloval, že se do ní zamiloval a informoval jí o budoucích návštěvách. Dopisy byly z počátku obdivné a pozitivně laděny. Tímto způsobem obtěžoval pachatel poškozenou přibližně po dobu jednoho až dvou měsíců. Následně si pachatel neznámým způsobem obstaral telefonní číslo poškozené a začal ji kontaktovat prostřednictvím SMS zpráv a hovorů. Poškozená na pokusy o kontakt reagoval pouze několikrát, kdy pachateli oznamovala, že o kontaktování nestojí a přeje si, aby svého jednání zanechal.

Pachatel na poškozenou často čekal před prací a chtěl ji doprovázet domů. Jednoho dne takto spatřil manžela poškozené, který ji vyzvedl automobilem. Následně po této situaci došlo u poškozené k rozbití okénka u jejího vozu, ale vzápětí jí pomoc s opravou nabízel právě dotyčný pacient (pachatel). Milostné a obdivné zprávy se postupně změnily, a to v nadávky a také výhrůžky fyzického násilí směřované nejen jí, ale také jejímu manželovi. Pachatelem byla na poškozenou podána stížnost na špatný výkon povolání. Navíc bylo zřejmé, že pachatel poškozenou sleduje, jelikož jí informoval, že ví, že změnila

místo zaměstnání, s kým a kde byla a co dělala. Dle podaných svědectví v hlavním líčení se na poškozenou chodil vyptávat do nového zaměstnání i do místa jejího bydliště.

V této době se poškozená osobně dostavila na policii a podala na pachatele trestní oznámení. Jednání pachatele bylo orgány činnými v trestním řízení kvalifikováno jako přečin nebezpečného pronásledování. Na základě souhlasu poškozené byl příslušnými orgány vyžádán výpis telekomunikačního provozu u jejího telefonního čísla. Výpisy byly vyhodnoceny a bylo zjištěno, že pachatel poškozenou v období od září 2009 do června 2010 mnohokrát kontaktoval prostřednictvím SMS zpráv a telefonními hovory. Na telefonní číslo poškozené bylo zasláno také několik internetových SMS zpráv. Policejním orgánem bylo prováděno i další prošetřování, na základě kterého bylo následně zahájeno proti pachateli trestní stíhání pro trestný čin nebezpečné pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), c) trestního zákoníku. Po skončení vyšetřování podala policie návrh na podání obžaloby. Státní zastupitelství s návrhem souhlasilo a podalo obžalobu na jednání pachatele naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu nebezpečné pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), c).

Obvodní soud vydal rozsudek, kterým byl pachatel uznán vinným z jednání specifikovaném v žalobním návrhu. Pachatel podal v zákonné lhůtě proti rozsudku Obvodního soudu odvolání, ve kterém, mimo jiné, namítal, že poškozenou nesledoval, pouze projížděl kolem místa jejího zaměstnání a bydliště, že předmětem kontaktování nebyla poškozená, ale pachatel uvedl, že jí volal z důvodu obavy o svůj zdravotní stav a poskytnutí rady a ze stejného důvodu navštěvoval její pracoviště. Městský soud v Praze neshledal v postupu soudu prvního stupně pochybení a odvolání pachatele zamítl jako nedůvodné.

4.2.3 Charakteristika poškozeného a pachatele

Poškozenou je žena ve věku mezi 30-35 lety s bakalářským vzděláním, vykonávající zdravotnické povolání. Pochází z úplné rodiny. Sama je provdaná a má jedno dítě. V průběhu řízení byl na poškozenou zpracován posudek z oboru zdravotnictví, odvětví klinické psychologie, ve kterém u ní nebyly zjištěny sklony k fabulacím ani lhavosti a byla zhodnocena jako věrohodná.

Pachatelem je v tomto případě starší muž ve věku kolem 50-55 let. Na učilišti získal výuční list a živil se manuální prací. Pachatel je svobodný, nemá žádného žijícího příbuzného, v době pronásledování žil sám a s nikým se nestýkal. Nebyla u něj zjištěna žádná závislost. Jedná se o agresivní osobu se sklony k násilí. Motivací pachatele k činu byla jeho touha po intimním vztahu s poškozenou. Cílem bylo zajištění kontaktu, kontrola pohybu poškozené a získání moci nad jejím životem.

4.2.4 Shrnutí případu

Pachatel druhého případu se z počátku jevil jako jasný typ umanutého obdivovatel, který se vyskytuje přibližně v 18 % případů, konkrétně obdivovatele středního věku. Tento typ se vyznačuje, jak již bylo v práci uvedeno, tím, že pronásledovaná osoba je spíše jakýmsi idolem než obětí a pachatelovo jednání je motivováno zamilovaností a je plné obdivu a zbožňování. U tohoto typu pachatelů je však fyzické násilí a jeho hrozby spíše výjimečné a rozhodně mu nejde o kontrolu a moc nad obětí.

V okamžiku, kdy začal pachatel poškozené zasílat výhrůžky fyzického násilí, vulgární vzkazy a začal ji sledovat, zastrašovat a snažil se získat nad ní kontrolu, zařadil se spíše do jiného typu pachatele, a to sadistického. V jeho projevech se střídala laskavost s násilností, svým jednáním signalizoval svou přítomnost a i to je typickým znakem jednání sadistických pronásledovatelů. Tento typ je velmi nebezpečný a setkáváme se s ním v nejmenším počtu případů.

Odsuzujícím rozsudkem Obvodního soudu byl pachateli uložen trest odnětí svobody, jehož výkon byl podmíněčně odložen na zkušební dobu a zároveň byla pachateli uložena přiměřená omezení spočívající v zákazu poškozenou kontaktovat, a to osobně, prostřednictvím komunikačních prostředků, písemně nebo pomocí jiného.

Při mém kontaktu s poškozenou mi bylo sděleno, že se před několika málo měsíci dozvěděla, že pachatel zemřel. Vzhledem k tomuto je věc definitivně vyřešena, přesto si ale myslím, že nebýt této události byl by pachatel schopen své jednání opakovat. Domnívám se tak z důvodů, že pachatel poškozenou sledoval a obtěžoval opakovaně a nepřetržitě po dlouhou dobu, ve svém jednání byl agresivní a myslím, že by neskončil, dokud by nedošlo k naprosté destrukci poškozené. Konečně pro sadistického pachatele je typické nejen upnutí se na jedinou oběť a touha po naprosté kontrole oběti, ale také to, že

své jednání dočasně přerušil a později v něm opět pokračují (v průběhu procesu pronásledování ustalo).

4.3 Případ 3. - Rozhovor

4.3.1 Původ rozhovoru

Jednou z mnoha obětí stalkingu se stala také mladá žena z Prahy, která neváhala podělit se se mnou o svůj příběh. Této velmi nepříjemné zkušenosti byla vystavena poté, kdy se po promoci na vysoké škole rozhodla na dlouhou dobu přestěhovat za prací na španělský ostrov Mallorca. Celá věc byla a je řešena španělskými orgány, jelikož se odehrála na ostrově a pachatelem je také ostrovan. Přestože pronásledování začalo před velmi dlouhou dobou, ještě nedávno nebyla poškozená ušetřena pachatelovým pokusům o kontakt.

O zkušenosti poškozené jsem se dozvěděla při obstarávání podkladů pro diplomovou práci, a to na internetu. Jelikož mě její příběh zaujal, kontaktovala jsem redakci, která o poškozené vydala článek. Prostřednictvím zmíněné redakce jsem byla následně spojena přímo s poškozenou, se kterou jsem již déle než rok v kontaktu. Celý rozhovor, včetně jejích osobních dojmů a prožitků, mi byl poskytnut v březnu roku 2012 přímo od poškozené prostřednictvím elektronické komunikace na dálku.

4.3.2 Rozhovor

- **Ráda bych se zeptala, kdy a v jaké době celá záležitost začala?**

Celé to začalo přibližně koncem roku 2005 na místě mého tehdejšího pracoviště. Jednalo se o kavárnu, kde jsem byla zaměstnaná od března toho roku.

- **Existoval v minulosti mezi tebou a pachatelem nějaký vztah?**

Ne, nikdy jsme žádný vztah neměli. Dokonce jsem ho v té době vůbec neznala. Pracovala jsem v kavárně a on jí navštěvoval. Byl pouze zákazníkem.

- **Kdy sis uvědomila, že je něco v nepořádku?**

Trvalo přibližně rok, než mi došlo, že něco není v pořádku, a to zejména díky mému blízkému okolí. Mně jen postupně docházelo, že by mě chtěl nejspíš blíže poznat. Vůbec ale neakceptoval můj negativní postoj k věci. Časem se dokonce ukázalo, že z jeho pohledu o vztah se mnou neusiluje, ale bere to tak, že už existuje a také se podle toho začal chovat.

- **Dávala jsi můj svůj postoj dostatečně najevo?**

Ano. I když z počátku jsem byla zřejmě až příliš ohleduplná a taktní, ale časem jsem já i mé okolí reagovali velmi kategoricky.

- **Jaké volil způsoby pronásledování?**

Z počátku to bylo velmi nenápadné, ale postupně jeho jednání gradovalo. Nejdříve občas donesl nějakou pozornost, ovšem nejen pro mě, ale pro všechny zaměstnance, jako bonbóny, sušenky atd., pak už ale krabice bonbónů. Pak najednou ale došla zásilka 100 rudých růží. Chodil už jen v obleku a nechával mi vzkazy, jako bych byla jeho přítelkyně. Nějakým způsobem vyzvěděl mé telefonní číslo a posílal mi denně obrovské množství SMS zpráv, které byly ale naprosto mimo realitu. V těch zprávách se mnou vedl jakoby hovor, ale bez mých odpovědí. Plánoval společnou budoucnost, jako bychom byli pár. Pak začalo být zřejmé, že mě sleduje, věděl v kolik chodím spát, v kolik vstávám, co dělám atd. Začal se objevovat na místech, kde jsem se pohybovala – byl v parku, kam jsem chodila běhat, na pláži, kde jsem byla, prostě všude! Až jsem jednou v noci vycházela z bytu a on seděl na schodech před mými dveřmi, a to s dost podivným výrazem. To jsem se už opravdu vylekala, utekla a šla následně na policii.

Dalším extrémem bylo, že mi po SMS zprávách avizoval, že jsem mu zničila život, a že jsem zodpovědná za to, „co udělá“... Dva dny poté ke mně domů přijelo 10 policistů, že se prý můj přítel pokusil o sebevraždu a posléze utekl z psychiatrie. Jako důvod toho, že si chtěl vzít život uvedl, že se pohádal s přítelkyní a uvedl mé jméno a adresu. Nic jsem nechápala, protože MŮJ přítel byl celou noc doma a tak mi to nedávalo smysl. Nakonec se ukázalo, o koho doopravdy jde...

- **Jak jsi postupovala? Koho jsi požádala o pomoc?**

Z počátku to „kategorické“ bylo spíše z mého okolí – majitelé kavárny mu zakázali vstup, moji spolupracovníci s ním několikrát mluvili a důrazně mu sdělili, ať se o kontakt

se mnou dál nesnaží. Byli to pak právě moji spolupracovníci a můj tehdejší přítel, kdo mě doprovodil na policii k podání trestního oznámení, když už byla situace dále neúnosná.

- **Jaký byl přístup policie a samotné vyšetřování?**

Vyšetřování jako takové nepříjemné nebylo, naopak jsem byla velmi pozitivně překvapená z přístupu policie, z rychlosti a korektnosti jednání všech. Okamžitě mi byl přidělen speciální policista, který měl můj případ na starost a sám mě hned druhý den navštívil. Ten samý den také předvolali pachatele na stanici, o čemž mě policista také informoval. Dotyčný nebyl podle policie už od pohledu úplně normální a policie tak ihned předložila návrh na opatření, kterými byl zákaz přístupu ke na 500 metrů a zákaz jakéhokoliv způsobu kontaktování. Tohle celé netrvalo, včetně potvrzení soudu netrvalo déle než asi týden.

Jediné, co na vyšetřování bylo nepříjemné, a stále je – celá záležitost ještě totiž není skončena, je fakt, že musím neustále všem dokola vysvětlovat, že jsem nikdy s tímhle člověkem neměla žádný vztah. Kamkoli do dnešního kvůli vyšetřování přijdu, první na co se ptají je, jak je to dlouho to je, co jsme se rozešli... Kromě tohoto tématu byla vše naprosto profesionální a pozitivní.

- **Kdy a jak to skončilo?**

Stále platí zákaz přiblížení se na 500 metrů a zákaz jakéhokoliv kontaktu. To už ovšem během těch let dotyčný několikrát porušil. Za každé porušení zákazu jsem musela podat žalobu, to mi řekli na policii. Za každou žalobu je jeden soud – bohužel nejsou schopni spojit to celé dohromady do jednoho procesu, takže proběhly dva soudy a další tři mě ještě čekají. Všechno jde pomalu, soudy jsou zde na Mallorce přetížené, jako ostatně asi všude.

- **Jaký to na tebe mělo dopad a co tvá rodina?**

Moje rodina v Čechách ví celé téma jen tak nějak povrchně, bez detailů. A dopady na můj tehdejší vztah? Četné... Zejména narušení důvěry, časté hádky. Momentálně už spolu vztah nemáme, ale dodnes si myslím, že z ex-partnerovi stany existuje jistá pochybnost, zda jsem s dotyčným „něco měla“ nebo ne.

- **Co ti pomohlo se se vším vyrovnat? Co bys poradila ostatním?**

Naslouchat svým blízkým a naslouchat sama sobě. Když cítíme, že něco není v pořádku, chránit sebe sama a nechovat se jen tak, aby byli ostatní spokojeni. Je dobré být

vychovaný a chovat se vždy slušně, když máme ale jednat s člověkem, který má jiné principy, většinou nestačí jen taktní náznaky...

4.3.3 Shrnutí rozhovoru

Na úvod je podstatné uvést skutečnost, že tento případ není španělskými orgány veden jako stalking. Prozatím není totiž stalking ve Španělsku trestným činem. Stejně jako v jiných zemích se ovšem i tam objevuje tento fenomén stále častěji a stává se tak velkým a aktuálním problémem. Na tuto skutečnost reagovala španělská vláda a v návrhu novely trestního zákona z roku 2009 je již skutková podstata trestného činu stalkingu obsažena. Koncipována je obdobným způsobem jako v českém právním řádu. V současné době je ve Španělsku možné postihovat jednání, které v zemích s legislativní úpravou stalkingu, naplňují znaky skutkové podstaty stalkingu, jinými trestnými činy a přestupky, jako například přestupkem proti majetku nebo trestným činem urážky na cti, sexuálního obtěžování, ublížení na zdraví, ponižujícího zacházení nebo některým z trestných činů proti svobodě.

Poškozená v rozhovoru zmínila, že již absolvovala dva soudy vedené proti pachateli. Na prvním z nich byly pachateli uloženy veřejně prospěšné práce spolu s peněžitou pokutou a také zmíněný zákaz přiblížení se k poškozené i jejímu pracovišti na 500 metrů. Při druhém jednání soudu, který se uskutečnil po pachatelově pokusu o sebevraždu, mu byla nařízena psychiatrická léčba, kterou podstoupil přibližně na dobu šesti měsíců. V této fázi je věc prozatím skončena.

Dále jsem se při rozboru tohoto případu zaměřila na to, o jakého pachatele se, dle jeho nebezpečnosti, typově jedná. Rozhodně můžeme hned na počátku vyloučit ex-partner stalking, protože poškozená pachatele v minulosti neznala a žádný vztah s ním tudíž neměla. Druhým typem, do kterého pachatel zřejmě nespadá, je sadistický pronásledovatel. Tito pachatelé vykazují značnou nebezpečnost a dominuje u nich touha po kontrole a moci nad obětí, což se u tohoto pachatele nijak neprojevovalo.

Třetím typem pachatele je umanutý pronásledovatel. Některými rysy a projevy spadá pachatel uvedeného případu právě do této skupiny. Pachatelé tohoto typu zaměřují svou pozornost hlavně na ženy, především pak na ženy, které znají pouze letmo, a to

z důvodu údajné zamilovanosti. Vyhlédnutou oběť milují a obdivují. Nemají v plánu oběti fyzicky ani psychicky ublížit. Lze o nich říci, že nejsou téměř nebezpeční.

Domnívám se, že na pachatele „našeho“ příběhu se pravděpodobně nejvíce hodí typ fixovaného pronásledovatele s psychickými poruchami. Také tento typ upíná svou pozornost zejména na ženy, konkrétně na ženy, se kterými přichází profesně do kontaktu, tzn. například jako klient. Žijí v nereálné představě o romantickém vztahu s obětí, fantazírují o něm. Navíc si myslí, že oběť o intimní vztah stojí stejně jako oni sami. Jejich chování a jednání je nevypočitatelné a ukazuje na nějakou psychickou poruchu. Objevují se v různých časech na různých místech. Tito pachatelé se často neuchylují k silným hrozbám, ačkoliv to není vyloučené a mohou tak být i velmi nebezpeční. Uvedená charakteristika fixovaného pronásledovatele je myslím shodná s charakteristikou „našeho“ pachatele.

U tohoto případu lze velmi ocenit přístup španělské policie, ze kterého byla poškozená sama mile překvapena. Fakt, že s policisty spolupracují nebo, jako v tomto případě, jsou přímo mezi nimi, školení specialisté, byl velkým přínosem. Poškozená nebyla v době na počátku pronásledování o problematice stalkingu ještě tolik informovaná, tudíž rady odborníka skutečně ocenila a navíc má u takového specialisty nejspíš jen málokdo problém otevřeně komunikovat, protože má pocit, že mluví s někým, kdo mu opravdu rozumí. Samozřejmě je též skvělé, že byla poškozená prostřednictvím tohoto specialisty obeznámena s průběhem vyšetřování i případnými dalšími kroky policie.

5 Shrnutí, závěr a úvahy de lege ferenda

K přijetí antistalkingové právní úpravy došlo v České republice prostřednictvím nového zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník s účinností od 1.1.2010. Tím se Česká republika dostala na roveň státům, jež stejný krok učinily již o něco dříve.

Nemůže být pochybností o tom, že to byl v oblasti ochrany mezilidských vztahů velmi pozitivní a důležitý krok. Díky konkrétní právní úpravě bylo konečně stanoveno přesné znění skutkové podstaty, na základě které je dnes možno postihovat i taková jednání, která za dřívější úpravy naplňovaly buď pouze znaky přestupku a nebo ho dokonce nebylo možno stíhat vůbec, protože samo o sobě nebylo jednáním nelegálním a tedy protizákonným.

Zároveň došlo prostřednictvím legislativního zakotvení skutkové podstaty stalkingu k poskytnutí větší ochrany obětem tohoto přečinu, které se dnes mohou obrátit na orgány činné v trestním řízení i v případě, kdy jsou po delší dobu vystaveny jednání, se kterým by se dříve na příslušné orgány obrátit nemohly a ty již mohou učinit příslušné kroky, jaké konkrétní situace vyžaduje. Poskytnou tak obětem potřebnou pomoc a podporu, aby chránily její zdraví a život, případně i zdraví a život osob jí blízkých.

Stalking je problémem především moderní doby, která mu poskytuje nepřehledné množství možností, jak obtěžovat a útočit, aniž by musel pachatel vynaložit nadměrné úsilí nebo finanční prostředky nebo aby byla odhalena jeho totožnost. Navíc není díky moderní technice téměř vůbec obtížné zjistit o konkrétním člověku potřebné informace a v podstatě „sledovat každý jeho krok“.

Mnoho lidí dnes žije v anonymitě, nemyšleno tak, že by lidé měli méně přátel nebo trávili méně času ve společnosti. Přiznejme si, že lidé o sobě přestávají mluvit a svěřovat se v osobním kontaktu. Nechtějí se družít s cizími lidmi. Pokud někdo kdy bydlel ve větším, např. panelovém, domě s více byty, jistě ví, že jen občas poznával někoho ze svých sousedů a platí to i naopak. Lidé hovoří o sobě a svých problémech pouze s nejlepšími přáteli.

Druhou stranou mince ovšem je, že nemají tolik ostychu poskytovat informace o svém životě právě prostřednictvím internetu, a především na sociálních sítích. Domnívám se, že na těchto místech jsou někteří opravdu hodně sdílní. Neuvědomují si ale nebo o tom

prostě jen nepřemýšlejí, že přesně tento fakt nahrává potenciálním pronásledovatelům, kterým tak bez větších obtíží „spadne do klína“ mnoho zneužitelných informací.

O tom, že je stalking aktuálním problémem a přijetí jeho právní úpravy bylo krokem kupředu, svědčí i statistiky, které dokládají, že v roce 2011, v období od 1. ledna do 30. června bylo spácháno celkem 339 činů nebezpečného pronásledování. Nejčastěji byly oběťmi stalkingu bývalé manželky či partnerky, celkem ve 135 případech (viz Příloha V.) . K pronásledování pak nejčastěji docházelo v Praze, jednalo se celkem o 67 případů (viz Příloha VI.).¹⁰³

V průběhu práce bylo zmíněno, že dnes může být v souvislosti s nebezpečným pronásledováním využíván institut předběžných opatření podle občanského soudního řádu. Zavedení tohoto institutu v trestním právu je dlouho diskutovanou otázkou. De lege ferenda se domnívám, že by předběžná opatření měla být do trestního řádu zakomponována co nejdříve. Přesto, že ze strany pachatelů nejsou aktuálně tato opatření vždy plně respektována, mají své opodstatnění a v mnoha případech jsou velice účinnými.

Domnívám se, že předběžná opatření v trestním řízení by měla být ukládána pouze proti obviněnému, pokud to vyžaduje ochrana poškozeného nebo celé společnosti a také v případech, kdy existuje reálné nebezpečí, že bude pachatel ve svém jednání pokračovat a nebo ho opakovat.

Jako předběžná opatření v trestním řízení by bylo užitečné použít například zákaz styku s konkrétními osobami, zákaz jejich vyhledávání, zákaz zdržovat se na určitých místech či v určitých zařízeních a nebo naopak příkaz zdržovat se na daném místě apod.

Předběžná opatření by byla ukládána státním zástupcem, popř. policií se souhlasem státního zástupce a v soudním řízení soudem, a to i s možností většího počtu předběžných opatření najednou.

Aby bylo reflektována časté nedodržování uložených předběžných opatření, následovala by za porušení předběžného opatření sankce. Ta by měla podobu peněžité pokuty, uložení jiného náhradního opatření a nebo dokonce i vazby.

---

¹⁰³ FÜRBAČEROVÁ, I. *Nebezpečné pronásledování, Stalking* [online]. Odbor prevence kriminality Ministerstvo vnitra, 2011. s. 22. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <<http://www.is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=down&did=21534>>

Další úvahy de lege ferenda jsou zaměřeny na výši trestní sazby odnětí svobody ukládané za přečin nebezpečné pronásledování. Myslím, že hrozba trestu odnětí svobody, stanoveného v základní skutkové podstatě, až na jeden rok, je nízká až nedostatečná a nemůže tak plnit preventivní funkci, a to odradit od páchání tohoto přečinu potenciální pachatele. Z toho důvodu bych navrhovala zvýšit základní trestní sazbu trestu odnětí svobody až na dva roky.

Zároveň si myslím, že s ohledem na zvýšení základní trestní sazby by bylo vhodné a logické zvýšit také trestní sazbu trestu odnětí svobody při naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty. I tato sazba je, dle mého názoru, nízká, a to jak její dolní tak horní hranice. Trestní sazbu u kvalifikované skutkové podstaty bych navrhovala zvýšit na jeden rok až čtyři roky.

Takové zvýšení by jednak reflektovalo poměrně vysokou závažnost některých případů nebezpečného pronásledování a také by byla zajištěna větší ochrana potenciálních obětí, jelikož by tak byla lépe naplněna funkce individuální prevence.

Seznam použité literatury

1. BOON, J.; SHERIDAN, L. *Stalking and Psychosexual obsession: Psychological Perspectives for Prevention, Policing and Treatment*. Chichester: Wiley. 2002. 272 s. ISBN-10: 0471494593, ISBN-13: 9780471494591
2. DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*. Přel. J. Hájek. 2007, roč. 7, č. 10, s. 279-281. ISSN 1213-5313
3. KAMPHUIS, J. H., EMMELKAMP, P. M. G. Stalking – a contemporary challenge for forensic and clinical psychiatry. *The British Journal Of Psychiatry*. 2000, s. 206-209. Dostupné z: <<http://www.bjp.rcpsych.org/cgi/content/full/176/3/206>>
4. MULLEN, P. E.; PATHÝ, M. Stalkers and their victims. *Psychiatric times*. 2001. s. 1-3. Dostupné z: <<http://www.psychiatrictimes.com/display/article/10168/53941?pageNumber=1>>
5. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8
6. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. Vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4
7. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*, 4. vydání. Praha : Portál, s.r.o., 2004. 272 s. ISBN 80-7178-931-3
8. ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. A KOL. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2
9. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven : Žena v domácím násilí*. Překlad. M. Burger. 1. vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6
10. MARVANOVÁ-VARGOVÁ, B.; POKORNÁ, D.; TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2007, 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4
11. ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, roč. 6, č. 4, s. 273-281. ISSN 1210-9150
12. VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 9, s. 257 - 263. ISSN 1213-5313

13. VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 331-336
14. KORBEL, F.; ŠÁMAL, P. Změny trestního zákoníku a návrh postihu „stalkingu“. *Státní zastupitelství*. 2008, roč. 6, číslo 07-08, s. 14-16. ISSN 1214-3758
15. ČUHELOVÁ, K. Právní nástroje ochrany před neoprávněným sledováním s obtěžováním. *Právní rozhledy*. 2010. roč. 10. č. 10. s. 557-560. ISSN 1210-6410
16. TŮMOVÁ, Š. Stalking – stolkerství - nová forma psychického teroru. *Kriminalistický sborník*. 2005. roč. 48, č. 3, 5s. Dostupné z: <<http://www.afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc>>
17. NAVRÁTILOVÁ, J. Stalking. *Dny práva – 2009 – Days of Law : The Conference Proceedings*, 1. edition. Brno : Mysaryk University, 2009, 9 s. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Navratilova_Jana__1383_.pdf>. ISBN 978-80-210-4990-1
18. ČÍRTKOVÁ, L. Nebezpečné pronásledování. *Předneseno na besedě Společnosti pro kriminalistiku 8. prosince 2009*. Dostupné z: <http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=65:stalking&catid=34:lanky&Itemid=57>
19. ŠIMORDOVÁ, A. „Stalking“ z kriminologického pohledu se zaměřením na pachatele a oběť. 2011. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stalking-z-kriminologickeho-pohledu-se-zamerenim-na-pachatele-a-obet-73846.html>>. ISSN 1213-189X
20. FŮRBACHEROVÁ, I. *Nebezpečné pronásledování, Stalking*. Odbor prevence kriminality Ministerstvo vnitra, 2011. 25 s. Dostupné z: <<http://www.is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=down&did=21534>>
21. HENDRYCH, D. A KOL. Nebezpečné pronásledování. *Právníký slovník*. 3. vyd. 2009. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?type=html&documentId=nnptembqhfpy6bonzswezl2obswg3tfl5yhe33omfzwyzen53gc3tj&conversationId=2058846#selected-node>>
22. JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s.788. ISBN 978-80-87212-24-0

23. ŠÁMAL, P. aj *Trestní zákoník I : Komentář : § 1-139*. Praha : C.H.Beck, 2009, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3
24. ŠÁMAL, P. aj. *Trestní zákoník II : komentář : § 140-421*. Praha : C.H.Beck, 2010, s. 3006. ISBN 978-80-7400-178-9
25. Česko. Ústavní soud. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/10, 94/2011 Sb., ze dne 22.3.2011. 24 s.
26. Česko. Nejvyšší soud. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1082/2011, ze dne 8.9.2011. 7 s.
27. Záznam ze schůze Výboru pro prevenci domácího násilí konané dne 15. září 2008. Praha. 2008. 10 s. Zapsala Pavla Špondrová, sekretariát Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/.../prevence.../vybor-pro-dn-zapis_150908.doc>

Právní předpisy:

1. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 306/2009 Sb.
2. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 120/1962 Sb., zákona č. 53/1963 Sb., zákona č. 56/1965 Sb., zákona č. 81/1966 Sb., zákona č. 148/1969 Sb., zákona č. 45/1973 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákonného opatření Předsednictva Federálního shromáždění č. 10/1989 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 47/1990 Sb., zákona č. 175/1990 Sb., zákona č. 457/1990 Sb., zákona č. 545/1990 Sb., zákona č. 490/1991 Sb., zákona č. 557/1991 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 93/1992 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 91/1994 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 103/1997 Sb., zákona č. 253/1997 Sb., zákona č. 92/1998 Sb., zákona č. 112/1998 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 96/1999 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 210/1999 Sb., zákona č. 223/1999 Sb., zákona č. 238/1999 Sb., zákona č. 305/1999 Sb., zákona č. 327/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 101/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 405/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 139/2001 Sb., zákona č. 144/2001

Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 3/2002 Sb., zákona č. 134/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 482/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 276/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 52/2004 Sb., zákona č. 91/2004 Sb., zákona č. 537/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., zákona č. 692/2004 Sb., zákona č. 115/2005 Sb., zákona č. 161/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 411/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 227/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 320/2006 Sb., zákona č. 343/2006 Sb., zákona č. 178/2007 Sb., zákona č. 271/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 122/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 296/2008 Sb., zákona č. 52/2009 Sb.

3. Československo. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961 trestní zákon. Sbíрка zákonů, Československé socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Přílohy

Příloha I.

§ 354 Nebezpečné pronásledování¹⁰⁴

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
- b) se zbraní, nebo
- c) nejméně se dvěma osobami.

---

¹⁰⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 354, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 306/2009 Sb.

Příloha II. Četnost výskytu jednotlivých forem stalkingu¹⁰⁵

Chování stalkera	Četnost výskytu v %
Telefonuje oběti	85 %
Potuluje se v její blízkosti	68 %
Pokouší se ji kontaktovat přes třetí osoby	65 %
Vyptává se na ni v jejím prostředí	55 %
Postává před jejím domem	54 %
Zasílá ji dopisy	50 %
Zasílá ji SMS	47 %
Sleduje oběť	44 %
Posílá jí dárky	43 %
Beze slova postává (vysedává(v její blízkosti	39 %
Zanechává jí vzkazy na dveřích, v autě	35 %
Zasílá jí e-maily	35 %
Pronásleduje ji autem	35 %
Ničí její majetek	26 %
Vniká do jejího bytu	18 %
Zasílá jí šokující předměty	13 %
Objednává zboží či služby jménem oběti	10 %

¹⁰⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada Publishing a.s., 2008, s. 64. ISBN 978-80-247-2207-8

Příloha III. Rizikovitost pronásledování podle typu pachatele¹⁰⁶

Domény rizika	Odmítnutý stalker	Hledač intimity	Nekompetentní svůdce	Nenávistný slídlil	Predátorský násilník
	Riziko				
Napadení	vysoké	nízké	nízké	nízké	vysoké
Vyhrožování	vysoké	moderované	vysoké	vysoké	nízké
Perzistence	moderované	vysoké	nízké	moderované	nízké
Psychické a sociální poškození oběti	vysoké	moderované	nízké	vysoké	vysoké
Opakování vůči nové oběti	vysoké	nízké	vysoké	moderované	vysoké

¹⁰⁶ ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. A KOL. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. s. 121. ISBN 978-80-247-2014-2

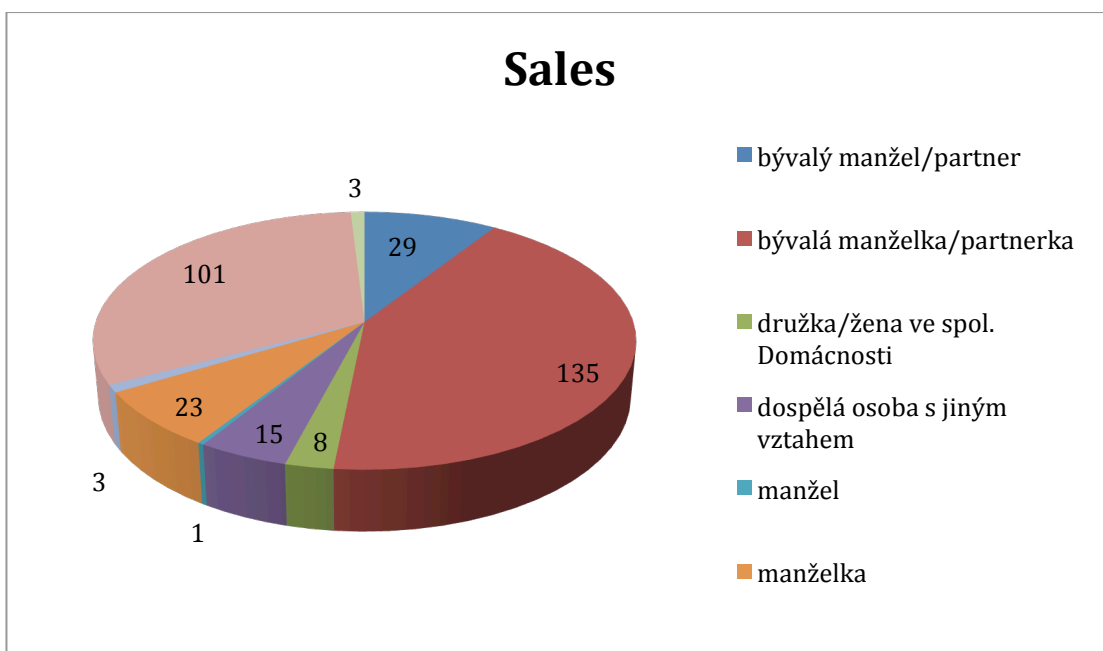
Příloha IV. Dopad stalkingu na oběť¹⁰⁷

Důsledky stalkingu	%
Žádné	0-2
Panika	11-30
Bolesti hlavy	14-35
Žaludeční potíže	34-43
Deprese	28-48
Vztek, podrážděnost, agrese	30-66
Nedůvěra vůči ostatním	38-66
Poruchy spánku, noční můry	41-67
Nervozita, lekavost	0-70
Strach	43-71
Pocit vnitřního neklidu	54-81
Pracovní neschopnost	17-23

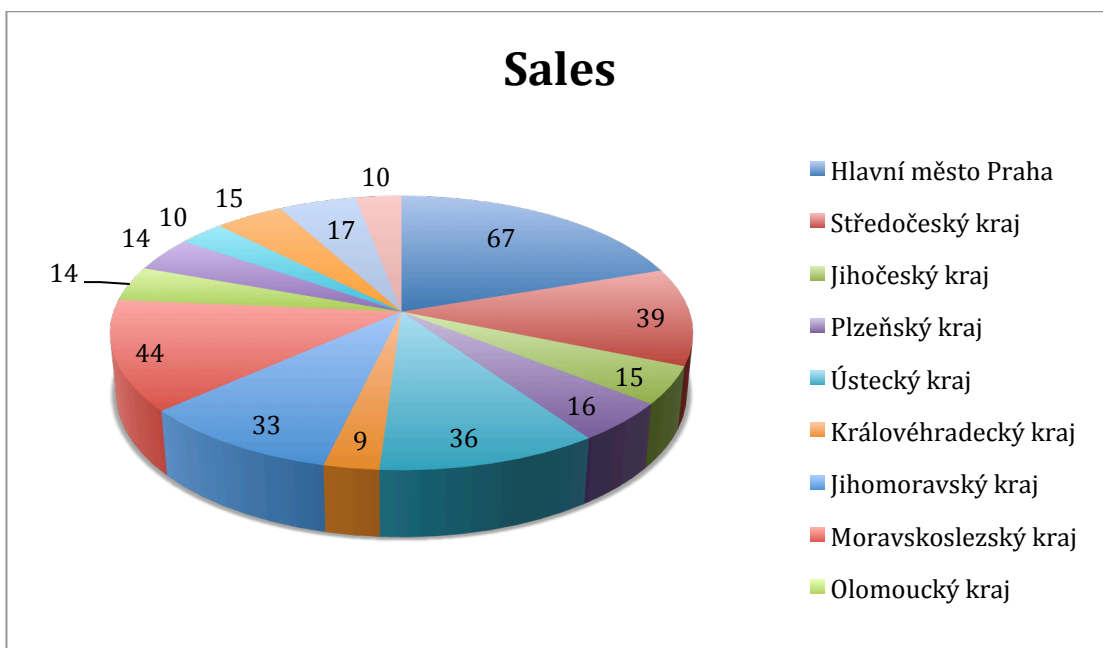
¹⁰⁷ ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. A KOL. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. s. 123. ISBN 978-80-247-2014-2

Příloha V. Nebezpečné pronásledování 1.1. – 30.6.2011, objekt napadení¹⁰⁸

¹⁰⁸ FÜRBAČEROVÁ, I. *Nebezpečné pronásledování, Stalking* [online]. Odbor prevence kriminality Ministerstvo vnitra, 2011. s. 23. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <<http://www.is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=down&did=21534>>

Příloha VI. Přehled spáchaných činů Nebezpečné pronásledování podle krajů, 1.1. - 30.6.2011¹⁰⁹

¹⁰⁹ FÜRBAČEROVÁ, I. *Nebezpečné pronásledování, Stalking* [online]. Odbor prevence kriminality Ministerstvo vnitra, 2011. s. 24. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <<http://www.is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=down&did=21534>>

Resumé

The phenomenon of stalking is generally considered to be a contemporary feature. It first received broader public attention in the USA in the 1990s. This is when the first special police unit focused on stalking was established. Stalking seemed to be solely an issue of VIPs or celebrities, who often used to be a target of unsolicited and unwanted attention. However, it soon became obvious that stalking is an issue of much broader extent, i.e. the group of victims affected by stalking is much larger and includes normal citizens.

Stalking is a socio-pathological phenomenon and is as such related to interpersonal relations. Harassing and intimidating acts are generally considered as stalking. Stalking may take several forms, for example watching, following or phone calling. Additionally, threatening and, in the worst case, physical aggression is also considered stalking. At times, stalking is only the harmless demonstration of sympathy or attention; however, the consequences of stalking may sometimes be as serious as the death of the victim.

As each case of stalking is indeed individual in its essence, and has to be evaluated as such, there is unfortunately no ideal and generally applicable solution. Furthermore, stalkers very often do not only influence their direct victim and his / her life, but may even affect the victim's friends, family and close relatives. To affect other people besides the direct victim of stalking may, but does not necessarily have to be, the aim of the stalker.

Stalking is a steadily expanding issue of the present. Nowadays, easily available advanced hi-tech equipment offers cheap, fast and effective means for harassment. This fact should be reflected in the formation of specialized teams, which do not exist in the Czech republic yet and that would be capable of providing help and support to the victims of stalking, and who would at the same time cooperate with police units. In most cases, police lack the necessary knowledge and qualifications needed in order to solve this issue, which is psychological in its nature.

By approving a new penal code that is valid as of January 1st, 2010, the essence of criminal acts of stalking was integrated into the law system of the Czech Republic. Since then, the Czech Republic belongs to the group of nations that legally control the issue of stalking. The Czech Republic thus reacted to the increasing trend of this pathological phenomenon that occurs in its more serious forms more and more frequently. Doing so, the

Czech Republic hopefully provided efficient protection against dangerous stalking attacks that could adversely affect one's life.